

MINISTERUL FINANTELOR
AL REPUBLICII MOLDOVA

Raport privind asistența externă acordată Republicii Moldova în anul 2020

Chisinău, 2021

Cuvânt înainte

Pandemia COVID-19 reprezintă o criză globală fără precedent, inclusiv pentru Republica Moldova. Aceasta reprezintă mai mult decât o criză de sănătate: afectând întreaga populație a R. Moldova și având un impact aproape asupra tuturor aspectelor vieții sociale și economice. Această criză a pus o presiune enormă asupra asistenței medicale și sociale, provocând perturbări majore proceselor economice și sociale. Totuși, pandemia a clarificat un lucru: provocările globale necesită solidaritate, parteneriate sustenabile și un angajament puternic, eforturi și acțiuni consolidate la toate nivelurile și din partea tuturor părților interesate. Abordarea provocărilor complexe și valorificarea la maxim a asistenței necesită, de asemenea, un angajament politic, cooperare viabilă și acțiune coordonată la toate nivelurile.

Asistența externă oferită de către partenerii externi de dezvoltare reprezintă un catalizator pentru dezvoltarea economiei naționale, o sursă importantă pentru implementarea proiectelor de infrastructură prioritare, suport pentru elaborarea politicilor în toate domeniile în contextul armonizării cu Acquis-ul comunitar al UE, și nu în ultimul rând, o oportunitate pentru fortificarea capacităților instituționale ale administrației publice.

Multe dintre progresele economice și sociale din ultimii ani au fost slăbite de consecințele socio-economice ale pandemiei. În ciuda acestor dificultăți, ca și în anii precedenți, în 2020 evidențiem parteneriate durabile la nivel bilateral, cât și multilateral. Aceste parteneriate au generat schimbări semnificative în societate, urmărind principiul „nu lăsăm pe nimeni în urmă”, și anume asigurării șanselor egale tuturor cetățenilor privind accesul la servicii de sănătate și educație, susținerii întreprinderilor mici și mijlocii, asigurarea securității aprovizionării cu apă și energie, precum și integrarea aspectelor de protecție a mediului în toate domeniile de dezvoltare social-economică a țării, etc.

În acest context, îmi face mare plăcere să-mi exprim recunoștința față de partenerii externi de dezvoltare pentru solidaritate și mizăm în continuare pe susținerea și fortificarea eforturilor comune de abordare a provocărilor de dezvoltare.

Acest raport marchează cooperarea sustenabilă între Guvernul RM și partenerii externi de dezvoltare.

Secretar de Stat

Tatiana IVANICICHINA

CUPRINS

CUVÂNT ÎNAINTE.....	1
LISTA DIAGRAMELOR ȘI TABELELOR.....	3
ACRONIME.....	4
CONSTATĂRI CHEIE.....	6
INTRODUCERE.....	8
I. PROFILUL ASISTENȚEI EXTERNE OFERITE REPUBLICII MOLDOVA ÎN 2020.....	11
I.1. Asistența externă recepționată din partea partenerilor externi de dezvoltare.....	11
I.2. Asistența externă canalizată prin sistemul trezorerial național.....	17
I.3. Asistența recepționată conform sectoarelor de intervenție.....	18
II. PROGRAME DE SUPTOR BUGETAR ȘI ASISTENȚĂ MACRO-FINANCIARĂ.....	20
III. PROGRAMELE DE COOPERARE TRANSFRONTALIERĂ ȘI TRANSNAȚIONALĂ.....	23
IV. ASISTENȚA EXTERNĂ ÎN CONTEXTUL COVID-19.....	28
V. PROVOCĂRI ÎN IMPLEMENTAREA ASISTENȚEI EXTERNE	30
ANEXE	32
Tabel.6. Informație privind acordurile de granturi și împrumuturi externe semnate în anul 2020.....	32
Tabel 7. Asistența externă acordată de către partenerii externi de dezvoltare.....	34
Tabel 8. Informația privind acordarea surselor externe (împrumuturi/granturi) pentru susținerea bugetului de stat în anul 2020.....	35
Tabel 9. Lista instituțiilor beneficiare de asistență externă, anul 2020.....	36

Lista diagramelor și tabelelor

Diagrama 1. Top parteneri de dezvoltare, conform debursărilor în 2020 (mil. EUR)

Diagrama 2. Top donatori conform debursărilor de Asistența pentru Dezvoltare acordată în anul 2020 (asistență nerambursabilă)

Diagrama 3. Structura asistenței externe pe instrumente de finanțare (canalizată prin sectorul public)

Diagrama 4. Structura asistenței externe pe instrumente de finanțare (canalizată prin sectorul privat)

Diagrama 5. Structura asistenței externe pe instrumente de finanțare (canalizată prin sectorul non-guvernamental)

Diagrama 6. Structura angajamentelor curente pe donatori, 2020

Diagrama 7. Structura debursărilor curente, pe donatori/creditori 2020

Diagrama 8. Structura asistenței externe conform sectoarelor, 2020

Diagrama 9. Structura intrărilor de suport bugetar în 2020

Tabel 1. Structura intrărilor în BPN în anii 2019-2020 (mil. MDL)

Tabel 2. Informații generale referitor la Programul Operațional Comun România-R. Moldova 2014-2020

Tabelul 3. Descrierea Proiectelor Mari de Infrastructură din cadrul Programului Operațional Comun România-R.Moldova 2014-2020

Tabel 4. Informații generale referitor la Programul Operațional Comun Bazinului Mării Negre 2014-2020

Tabel 5. Informații generale referitor la Programul Transnațional Dunărean 2014-2020

Tabel 6. Informație privind acordurile de granturi și împrumuturi externe semnate în anul 2020

Tabel 7. Volumul asistenței externe acordate de către partenerii externi de dezvoltare în anul 2020

Tabel 8. Informația privind acordarea surselor externe (împrumuturi/granturi) pentru susținerea bugetului de stat în anul 2020

Tabel 9. Lista instituțiilor beneficiare de asistență externă, anul 2020

ACRONIME

AA	Acord de Asociere
AE	Asistența externă
AFE	Asistența financiară externă
AID	Agenția de Dezvoltare Internațională
AMP	Platforma pentru gestionarea asistenței externe
AMF	Asistența macro-financiară
AOD	Asistența Oficială pentru Dezvoltare
APL	Autoritate Publică Locală
AT	Asistența tehnică
BDCE	Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei
BEI	Banca Europeană de Investiții
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BIRD	Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BM	Banca Mondială
BNM	Banca Națională a Moldovei
BPN	Bugetul Public Național
BS	Bugetul de Stat
CBTM	Cadrul Bugetar pe Termen Mediu
CE	Comisia Europeană
CHF	Franc elvețian
CZK	Coroană cehă
DST	Drepturi speciale de tragere
ECF	Mecanismul de creditare lărgită (Extended Credit Facility)
EFF	Mecanismul de finanțare extinsă (Extended Fund Facility)
ENI	Instrumentul European de Vecinătate
ENI CBC	Inițiativa cooperării transfrontaliere din cadrul ENI
Interreg	Regulament pentru obiectivul de cooperare teritorială europeană
Interreg NEXT	Inițiativa de vecinătate externă al Interreg
FIDA	Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă
ÎMM	Întreprinderi mici și mijlocii
LIP	Proiecte mari de infrastructură
MAI	Ministerul Afacerilor Interne
MADRM	Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului
MEI	Ministerul Economiei și Infrastructurii
MDL	Leu moldovenesc
MECC	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării
MF	Ministerul Finanțelor
MJ	Ministerul Justiției
MSMPS	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale
ODD	Obiective de dezvoltare durabilă
OCDE	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
OIM	Organizația Internațională pentru Migrație
ONG	Organizație nonguvernamentală
ONU	Organizația Națiunilor Unite
PIB	Produs Intern Brut
PCTT	Programe de cooperare transfrontalieră și transnaționale
PNUD	Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
RCF	Mecanismul de creditare rapidă (Rapid Credit Facility)
RFI	Instrumentul de finanțare rapidă (Rapid Financing Instrument)
RM	Republica Moldova
SB	Suport bugetar
SUA	Statele Unite ale Americii
UE	Uniunea Europeană
UNICEF	Fondul Națiunilor Unite pentru Copii

UNFPA
UNIDO
USAID
USD
YEN

Agenția Națiunilor Unite pentru drepturile și sănătatea reproductivă
Organizația Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Industrială
Agenția SUA pentru Dezvoltare Internațională
Dolar al Statelor Unite
Yen japonez

CONSTATĂRI CHEIE

Conform datelor preliminare colectate de către Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE), în anul 2020, asistența oficială pentru dezvoltare (AOD) acordată țărilor recipiente a crescut la un nivel istoric de 161,2 mlrd. USD, în creștere cu 3,5%¹ în termeni reali față de 2019, stimulat de cheltuieli suplimentare mobilizate pentru a sprijini țările în curs de dezvoltare să depășească problemele cauzate de pandemia COVID-19.²

Asistența externă destinată Republicii Moldova în anul 2020 a fost aliniată obiectivelor prioritare incluse în documentele strategice naționale de politici și planificare și a contribuit, în același timp, la realizarea angajamentelor asumate de către Guvernul Republicii Moldova întru atingerea obiectivelor de dezvoltare.

Respectarea angajamentelor asumate se datorează atât responsabilizării/implicării active a coordonatorilor sectoriali³, precum și consolidării dialogului cu partenerii externi de dezvoltare, pe diferite dimensiuni ale cooperării.

Raportul în cauză este orientat spre asigurarea creșterii nivelului de conștientizare a părților interesate privind evoluția și utilizarea asistenței externe acordate Republicii Moldova, astfel în cele ce urmează se prezintă un sumar al constatărilor cheie ce vizează asistența externă recepționată de Republica Moldova în anul 2020:

- Volumul asistenței externe acordate Republicii Moldova în perioada anului 2020, conform datelor partenerilor externi de dezvoltare, a totalizat peste **692,6 mil. EUR**.
- Pe teritoriul Republicii Moldova, în 2020, în conformitate cu datele prezentate de către partenerii externi de dezvoltare în perioada anului 2020 au fost în plin proces de derulare **644** proiecte de asistență externă. Totodată, conform datelor raportate de către coordonatorii sectoriali, în derulare au fost **138** de proiecte de asistență financiară⁴ și **210⁵** proiecte de asistență tehnică⁶.
- În 2020 au fost înregistrate debursări din proiectele finanțate din surse externe reflectate în Bugetul Public Național (BPN) în sumă de **10,4 mlrd MDL** care au acoperit **cca 27%** din cheltuielile BPN.

---

¹ <https://devinit.org/resources/oda-2020-what-does-oecd-dac-preliminary-data-tell-us/>

² <https://reliefweb.int/report/world/covid-19-spending-helped-lift-foreign-aid-all-time-high-2020-more-effort-needed>

³ Coordonatorul sectorial al asistenței externe este autoritatea publică centrală, responsabilă de politica în sector sau autoritatea publică, în cazul în care sectorul din care face parte nu dispune de autoritate publică centrală de specialitate, responsabilă de politica în sector. (conform definiției prevăzute la pct. 14 Secțiunea 3 al Anexei 1 din HG nr.377/2018).

⁴ asistență financiară – suport financiar sub formă de împrumuturi, granturi, inclusiv livrări de bunuri și/sau lucrări pentru implementarea proiectelor/programelor (definiție conform prevederilor HG nr.377/2018).

⁵ Include proiectele cu o durată scurtă de implementare (ex. TAIEX), precum și proiectele multi-sectoriale, ceea ce ar putea pe alocuri include aceleași proiecte raportate de mai mulți beneficiari (instituții naționale).

⁶ asistență tehnică – suport sub formă de transfer de cunoștințe, inclusiv tehnologii, metodologii și tehnici în cadrul proiectelor/programelor (definiție conform prevederilor HG nr.377/2018).

➤ Printre lideri la capitolul debursări în anul 2020, se remarcă: **Fondul Monetar Internațional** (echivalentul a 200,4 mil. EUR), **Comisia Europeană** (140,0 mil. EUR), **Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare** (120,6 mil. EUR), **Banca Europeană de Investiții** (85,1 mil. EUR), **Banca Mondială** (56,1 mil. EUR).

➤ În topul donatorilor bilaterali, în anul 2020, se regăsesc: **Agenția SUA pentru Dezvoltare Internațională** (16,5 mil. EUR), **Confederația Elvețiană** (11,5 mil. EUR), **Regatul Suediei** (11,3 mil. EUR), **Republica Federală Germania** (4,8 mil. EUR).

➤ La capitolul top domenii recipiente a asistenței externe, conform datelor partenerilor externi de dezvoltare se evidențiază: **Multi-sectorial** (34,3%), urmat de **Infrastructura Sustenabilă** (31,9%) și **Buna Guvernanță** (12,7%).

➤ Printre principalele Obiective de Dezvoltare Durabilă pentru care s-a acordat asistența externă RM evidențiem: ODD 1 (Fără sărăcie), ODD 3 (Sănătate și bunăstare), ODD 4 (Educație de calitate), ODD 8 (Muncă decentă și creștere economică), ODD 9 (Industrie, inovație și infrastructură), ODD 10 (Inegalități reduse).

➤ Lider la capitolul asistența tehnică implementată în sectoarele patronate, în perioada anului 2020, a fost Ministerul Finanțelor, cu proiecte în derulare în valoarea totală de **60,3 mil. EUR** (majoritatea fiind pe dimensiunea administrare vamală), urmat de Ministerul Agriculturii Dezvoltării Regionale și Mediului cu proiecte în derulare în valoare de cca **50,2 mil. EUR**.

➤ **Rata de absorbție⁷ la nivel național** a resurselor externe alocate proiectelor finanțate din surse externe în cadrul BPN în perioada anului 2020 a fost de **39,2 %**.

➤ Activitățile **consiliului sectorial⁸** în domeniul asistenței externe au fost reluate⁹, președinția fiind asigurată de coordonatorul sectorial, iar co-președinția de către donatorul/creditorul lider în sector.

➤ Ținând cont că, perioada de implementare a **Strategiilor de cooperare pentru dezvoltare** a mai multor parteneri externi pentru Republica Moldova a expirat, în perioada anului 2020, MF a coordonat dialogul la nivel național aferent priorităților pentru noile Strategii de cooperare.

➤ În 2020, Republica Moldova a încasat resurse pentru **susținerea bugetului (incl. Asistență Macro-Financiară)** în valoare de cca. **6,5 mlrd MDL (sau echivalentul a 331,5 mil. EUR)**.

➤ Republica Moldova este implicată activ în **3 PCTT**, finanțate de către UE, contribuind la dezvoltarea și coeziunea statelor participante.

---

⁷ Rata de absorbție - raportul dintre cheltuielile executate și cele aprobate aferente proiectelor finanțate din surse externe incluse în bugetul public național (inclusiv activele nefinanciare).

⁸ Consiliul sectorial în domeniul asistenței externe este organul consultativ, creat în baza principiului de parteneriat și abilitat cu funcții de programare și monitorizare sectorială a proiectelor și programelor de asistență externă.

⁹ Pe parcursul anului 2020, au avut loc 4 ședințe a consiliilor sectoriale (acestea fiind 20 la număr).

INTRODUCERE

*Într-o lume globalizată, inter-dependentă, în care resimțim tot mai mult efectele generate de migrație, transfer de tehnologii, schimbări climatice, dezideratul unui nivel de trai decent prin creșterea accesului la servicii de sănătate și educație, se distinge rolul indubitabil de catalizator pentru dezvoltarea economiei naționale al **Asistenței Oficiale pentru Dezvoltare (AOD)**.*

AOD¹⁰ reprezintă o resursă vitală pentru susținerea țărilor în curs de dezvoltare și contracararea tendințelor negative. Utilizarea optimă a acestei resurse este fundamentală întru atenuarea efectelor negative, inclusiv cele ale crizei pandemice COVID-19, și promovarea unor progrese reînnoite în direcția realizării Agendei 2030.

Pandemia COVID-19 și efectele sale adverse s-au propagat rapid inclusiv în Republica Moldova, determinând autoritățile să declare stare de urgență națională începând cu luna martie 2020, cu restricții stricte asupra activității economice și sociale. Pe lângă aceasta, impactul asupra economiei s-a agravat și urmare a calamităților naturale din primăvara-vara anului 2020.

În acest context, întru depășirea crizei și relansării economice, un element important în anul 2020 a reprezentat fortificarea parteneriatelor eficiente și sustenabile ale Guvernului RM cu comunitatea donatorilor/creditorilor orientat spre susținerea sistemului național de sănătate, educației, atingerea unui progres palpabil în sporirea calității vieții oamenilor, atragerea investițiilor, dezvoltarea infrastructurii drumurilor, asigurarea securității aprovizionării cu apă și energie, precum și integrarea aspectelor protecției mediului în toate domeniile de dezvoltare social-economică a țării.

Suportul oferit, sub diferite forme, RM de către partenerii externi de dezvoltare este unul indispensabil pentru dezvoltare, are un impact pozitiv și contribuie la promovarea și implementarea reformelor și a bunelor practici.

Obiectivul prezentului Raport constă în oferirea informației aferente fluxului de asistență externă, fortificarea transparenței și vizibilității, precum și sporirea gradului de conștientizare aferent structurii asistenței acordate RM pe parcursul anului 2020 de către partenerii de dezvoltare bilaterali și multilaterali.

Scopul Raportului constă în stabilirea limitelor acestuia, prin abordarea mai multor aspecte, și anume:

---

¹⁰ AOD—fluxurile către țări și teritorii din lista DAC OCDE a beneficiarilor de AOD și ale instituțiilor multilaterale care sunt: (a) furnizate de agenții oficiale, inclusiv de guvernele naționale și locale sau de agențiile executive ale acestora; și (b) fiecare tranzacție este gestionată cu obiectivul principal de promovare a dezvoltării economice și a bunăstării țărilor în curs de dezvoltare; și este de natură concesională și are un element de grant de cel puțin 25%.

- analiza volumului asistenței acordate RM și sectoarelor de intervenție;
- prezentarea generală a asistenței canalizată de către partenerii externi conform instrumentelor de finanțare prin sectorul public, privat și ONG;
- creionarea portofoliului celor mai activi parteneri externi ai RM;
- furnizarea informației privind impactul COVID-19 aferent programării și implementării asistenței externe;
- identificarea/familiarizarea cu provocările beneficiarilor, implementatorilor, coordonatorilor sectoriali ai asistenței externe în procesul de implementare a asistenței externe.

Metodologia de lucru prevede metoda de analiză exploratorie. Acest Raport reprezintă produsul analizei datelor și informațiilor recepționate de către MF¹¹ din partea coordonatorilor sectoriali¹², partenerilor externi de dezvoltare, precum și din cadrul Platformei de gestionare a asistenței externe¹³, dar și a sistemului trezorerial. La nivel național, **26 parteneri externi de dezvoltare** și **16 autorități/instituții publice** au raportat asistența externă acordată și, respectiv, recepționată pe parcursul anului 2020.

Sfera geografică acoperă asistența externă (tehnică și financiară) pe întreg teritoriul RM.

Pentru relevanța argumentării, s-a raportat la cadrul legal și instituțional, Platforma de Gestionare a Asistenței Externe la nivel național, rapoartele și paginile web a partenerilor externi de dezvoltare, OCDE¹⁴, etc.

LIMITĂRI:

Raportul se axează pe analiza asistenței externe acordată RM și nu include ajutoarele umanitare, donațiile, sponsorizările sau alte acțiuni cu caracter filantropic către beneficiari, persoane fizice sau juridice din RM. Totodată, Raportul nu include asistența direct recepționată de către Banca Națională a Moldovei, asistența externă acordată de către asociațiile obștești internaționale, precum și asistența externă primită de către asociațiile obștești înregistrate în R. Moldova. *Valutele de referință* utilizate în raport sunt EUR și MDL. Pentru a estima valoarea totală a AE în 2020, pentru convertire estimativă, a fost utilizat cursul mediu anual de schimb al Băncii Naționale a Moldovei pentru valutele utilizate în raport cu MDL.

¹¹ Direcția asistență externă reprezintă o subdiviziune autonomă creată în data de 28.05.2020, conform Ordinului MF nr. 696/2017 cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Finanțelor prin HG338 din 03.06.20.

¹² conform prevederilor Secțiunii 3 din Anexa 1 la HG 377/2018 cu privire la reglementarea cadrului instituțional și mecanismului de coordonare și management al asistenței externe.

¹³ www.amp.gov.md – cuprinde informații privind acordurile, proiectele, obiectivele, perioada de implementare și sumele destinate implementării, donatorii, beneficiarii de asistență, sectoarele beneficiare, activitățile propuse.

¹⁴ https://public.tableau.com/views/OECDACAidataglancebyrecipient_new/Recipients?:embed=y&:display_count=yes&:showTabs=y&:toolbar=no?&:showVizHome=no

Totodată, din motive obiective, în cadrul prezentului Raport pot fi:

- omise, careva informații relevante aferente proiectelor/programelor de asistență externă, pentru că nu au fost raportate de coordonatorii sectoriali sau partenerii externi;
- prezente eventuale discrepanțe dintre datele partenerilor externi comparativ, cele ale autorităților publice și cele din CBTM;
- omise proiectele implementate la nivel regional cu un buget comun pentru mai multe țări (ex. Parteneriatul Estic);
- divergențe aferente ratei de schimb valutar utilizate la nivel național comparativ cu ratele utilizate de partenerii externi de dezvoltare;
- omise cifre aferente suportului unor donatori care, din anumite motive, nu au prezentat date pentru compilarea Raportului în cauză;
- alte aspecte relevante care au impact asupra comparabilității datelor, dar care nu afectează per general esența prezentului document.

I. PROFILUL ASISTENȚEI EXTERNE OFERITE REPUBLICII MOLDOVA ÎN 2020

ÎN 2020, REPUBLICA MOLDOVA A BENEFICIAT DE ASISTENȚĂ EXTERNĂ DIN PARTEA PARTENERILOR EXTERNI DE DEZVOLTARE ÎN MĂRIME CE DEPĂȘEȘTE 692,6 MIL. EUR

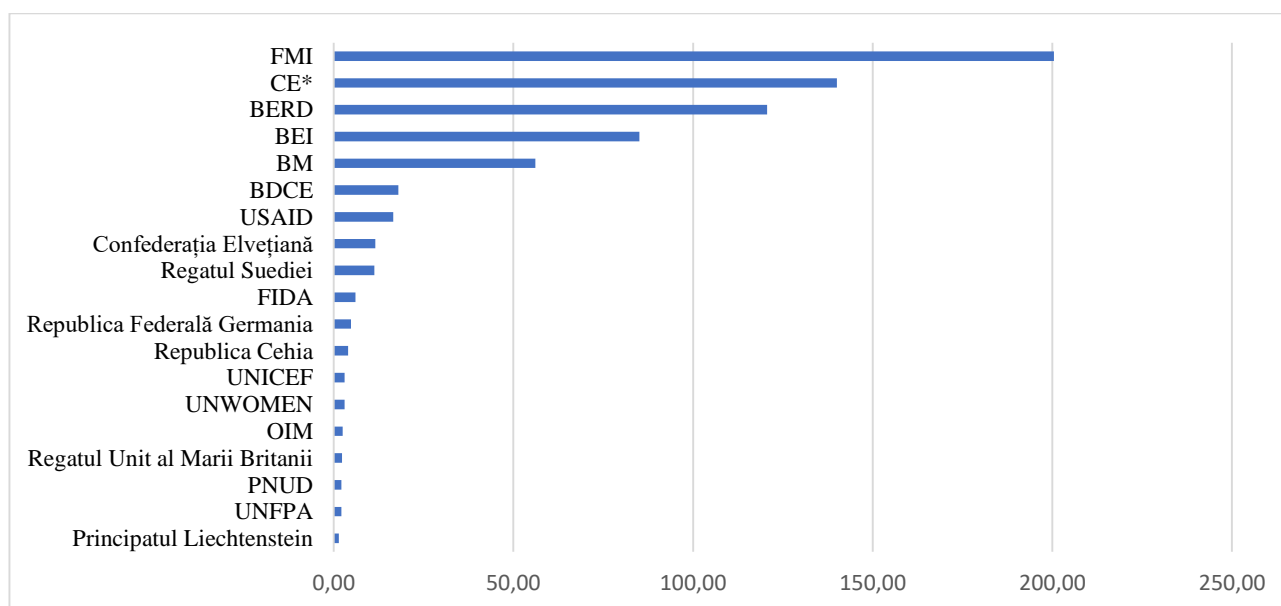
Întru materializarea propriilor obiective de dezvoltare, precum atingerea unui progres palpabil în sporirea calității vieții oamenilor, atragerea investițiilor, dezvoltarea infrastructurii drumurilor, asigurarea securității aprovizionării cu apă și energie, fortificarea sistemului național de sănătate, educație, precum și integrarea aspectelor protecției mediului în toate domeniile de dezvoltare social-economică a țării, Guvernul Republicii Moldova a fortificat parteneriate eficiente și sustenabile cu comunitatea donatorilor/creditorilor. Suportul în cadrul parteneriatelor respective este descris în valori nominale și ca structură în cele ce urmează.

I.1. Asistența externă recepționată din partea partenerilor externi de dezvoltare

Pe parcursul anului 2020, principalii parteneri externi de dezvoltare multilaterali ai Republicii Moldova, conform valorii debursărilor realizate, s-au evidențiat: **FMI** (echivalent a 200,4 mil. EUR), urmat de **Comisia Europeană** (140,0 mil. EUR), **Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare** (120,6 mil. EUR), **Banca Europeană de Investiții** (85,1 mil. EUR), **Banca Mondială** (56,1 mil. EUR), etc.

Pe de altă parte, în topul donatorilor bilaterali se regăsesc: **Agenția SUA pentru Dezvoltare Internațională** (16,5 mil. EUR), **Confederația Elvețiană** (11,5 mil. EUR), **Regatul Suediei** (11,3 mil. EUR), **Republica Federală Germania** (4,8 mil. EUR).

Diagrama 1. Top parteneri de dezvoltare, conform debursărilor în 2020 (mil. EUR)

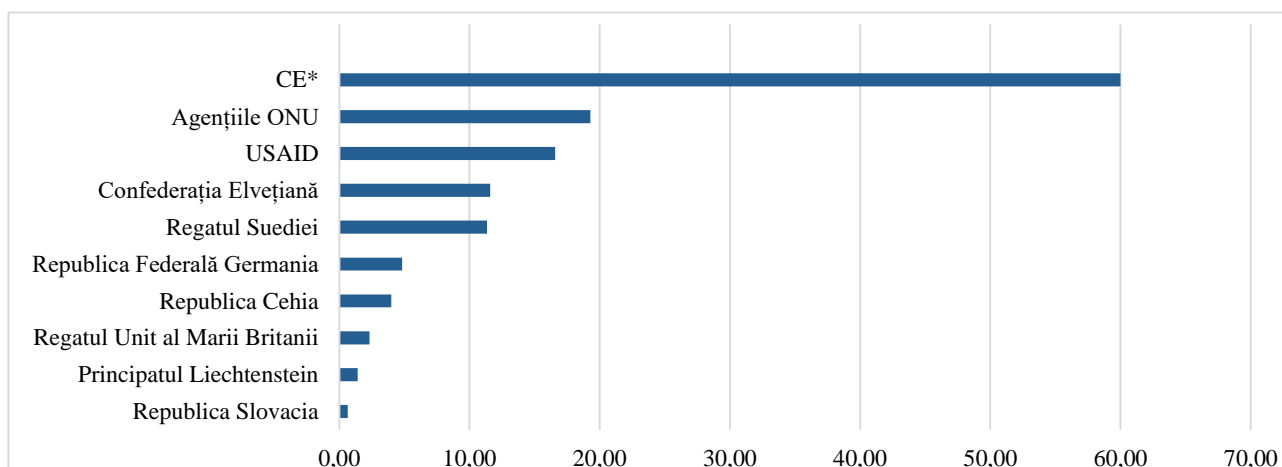
Sursa: date prezentate Ministerului Finanțelor de către partenerii externi de dezvoltare.

* CE (Comisia Europeană) - include și sumele încasate din Asistența Macro-Financiară și suport bugetar, însă nu include programele de cooperare transfrontalieră și transnațională care sunt gestionate direct de autoritățile de management, precum alte resurse regionale oferite direct sau indirect RM.

Notă: Este de menționat că o serie de parteneri externi de dezvoltare nu au dat curs chestionarului de raportare a asistenței externe pentru anul 2020 înaintat de către Ministerul Finanțelor, în calitatea sa de autoritate națională de coordonare a asistenței externe, respectiv nu se regăsesc în prezentul Raport, cu toate acestea suportul financiar și tehnic al acestora rămâne în continuare valoros. Astfel, în realitate se prezumă că volumul asistenței externe recepționat de Republica Moldova în anul 2020 depășește suma totală raportată de 692,6 mil. EUR.

Totodată, principalii parteneri externi de dezvoltare care au acordat **asistență nerambursabilă pentru dezvoltare**¹⁵, orientată spre necesitățile stringente ale anumitor sectoare de intervenție, în perioada anului 2020, conform valorii debursărilor realizate au fost: **Comisia Europeană** (60,0 mil. EUR), urmată de **Agențiile ONU** (19,4 mil. EUR), etc.

Diagrama 2. Top donatori conform debursărilor de asistență pentru dezvoltare acordată RM în anul 2020 (asistență nerambursabilă) (mil.EUR)

Sursa: date prezentate Ministerului Finanțelor de către partenerii externi de dezvoltare

Notă: o serie de donatori nu au prezentat date pentru exercițiul de raportare aferent anului 2020

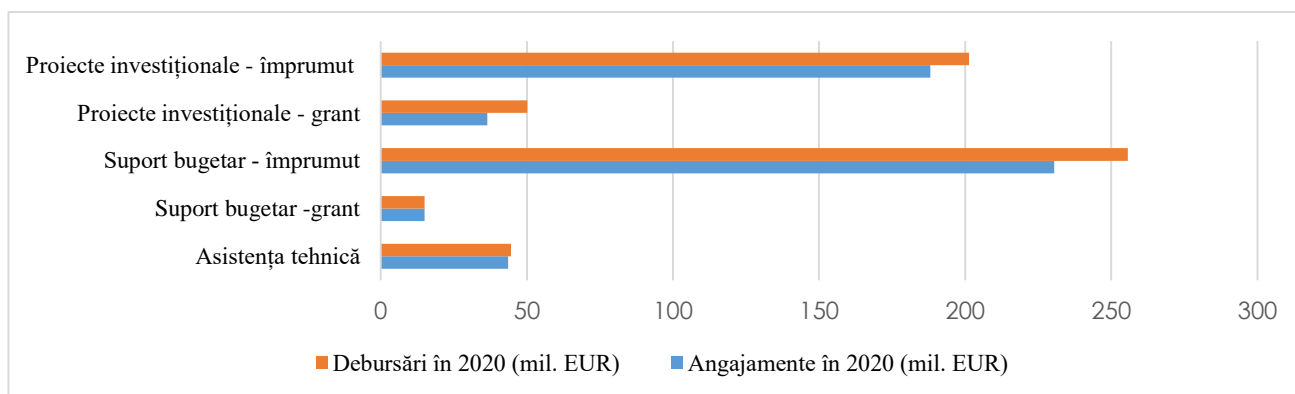
* CE (Comisia Europeană) – exclusiv asistența macro-financiară

În perioada anului 2020, partenerii externi de dezvoltare au oferit finanțare pentru dezvoltare pentru un total de proiecte în număr de **644**. În acest sens, **debursările** din împrumuri și granturi au însumat circa **692,6 mil. EUR**, în timp ce **angajamentele** pentru proiectele de dezvoltare vizate au fost stabilite în mărime de **694,3 mil. EUR** (vezi Anexa 2). Valoarea înaltă a debursărilor comparativ cu volumul angajamentelor se datorează în mare parte asistenței acordate în mod excepțional în contextul COVID-19, resurse care nu au urmat ciclul clasic de programare.

¹⁵ exclusiv asistența macrofinanciară și asistența de urgență acordată de către FMI.

În conformitate cu informația recepționată din partea partenerilor externi de dezvoltare, evidențiem defalcarea asistenței externe pe instrumente de finanțare în conformitate cu principalele canalele de distribuție, după cum urmează.

Diagrama 3. Structura asistenței externe pe instrumente de finanțare (canalizată prin sectorul public)¹⁶

Sursa: date prezentate MF de către partenerii externi de dezvoltare.

Notă: Instrumentele de finanțare corespund definițiilor OECD.

(i) Astfel, în 2020, **sectorul public** a reprezentat principalul canal de distribuție al asistenței externe, cu o pondere de **81,8%** din totalul resurselor externe investite de donatori și creditori. Conform datelor furnizate în cadrul exercițiului de raportare a asistenței externe, sectorul în cauză a fost finanțat în mare parte din resurse de împrumuturi externe pentru proiecte investiționale și pentru măsuri de susținere a bugetului de stat.

În sensul finanțării cheltuielilor capitale, în anul 2020 **BEI** s-a remarcat cu o pondere de cca **34%** din valoarea resurselor de împrumut debursate pentru proiectele investiționale, vizând ”Proiectul de reabilitare a drumurilor faza III”, ”Proiectul de reabilitare a infrastructurii feroviare, precum și achiziție a materialului rulant”, „Proiectul Livada Moldovei”, etc. BEI este urmată de către instituțiile **Băncii Mondiale** cu o valoare debursată a echivalentului de **56,1 mil. EUR** pentru finanțarea sectoarelor precum: transport, sănătate, industrie, comerț și servicii, educație.

În contextul granturilor aferente proiectelor investiționale pentru sectorul public, lider detașat în continuare a fost **CE** cu **42,5 mil. EUR**, sau cca **85%** din suma totală a granturilor debursate de toți donatorii în sectorul public pentru finanțarea a circa 65 proiecte în curs de implementare.

¹⁶ Asistență tehnică - acțiuni care vizează furnizarea de know-how sub formă de instruire/consolidarea capacităților, muncă analitică și cheltuieli asociate.

Suport bugetar: granturi - fonduri nerambursabile transferate la trezoreria națională pentru finanțarea programelor sau proiectelor gestionate conform procedurilor bugetare naționale.

Suport bugetar: împrumuturi - transferuri către trezoreria națională pentru care se angajează datorii legale.

Poiecte investiționale: granturi - activități destinate în principal creșterii capitalului fizic al beneficiarului, care nu angajează datorii beneficiarului.

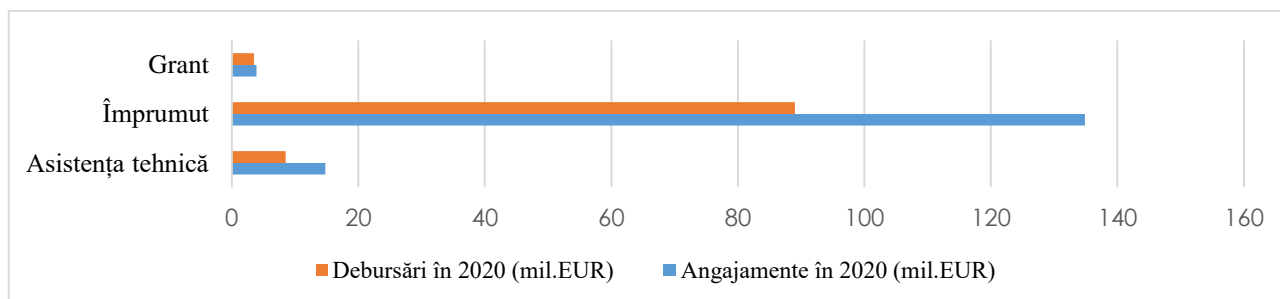
Poiecte investiționale: împrumuturi - activități destinate în principal creșterii capitalului fizic al beneficiarului, care angajează datorii beneficiarului.

Totodată, asistența tehnică a reprezentat **cca 8%** din volumul total de resurse externe mobilizate în anul 2020 prin intermediul sectorului public. Astfel, pe parcursul anului 2020 în sectorul public, conform datelor furnizate de către partenerii externi de dezvoltare, au fost înregistrate debursări în valoare de **46,2 mil. EUR** pentru servicii de consultanță. Asistența tehnică contribuie în mare parte la facilitarea implementării proiectelor investiționale și suport în derularea reformelor cheie.

Principalul partener de dezvoltare care a acordat în 2020 **asistență tehnică** sectorului public în valoare debursată de cca **9,6 mil. EUR** aferentă implementării a 22 proiecte în derulare a fost Comisia Europeană (inclusiv prin intermediul proiectelor Twinning).

(ii) Al doilea canal de distribuție al asistenței externe în Republica Moldova, conform datelor partenerilor externi, este **sectorul privat**, care a beneficiat în anul 2020 de cca **15%** din toate resursele externe investite de donatori și creditor.

Diagrama 4. Structura asistenței externe pe instrumente de finanțare (canalizată prin sectorul privat)*

Sursa: date prezentate MF de către partenerii externi de dezvoltare.

Notă: Instrumentele de finanțare corespund definițiilor OECD.

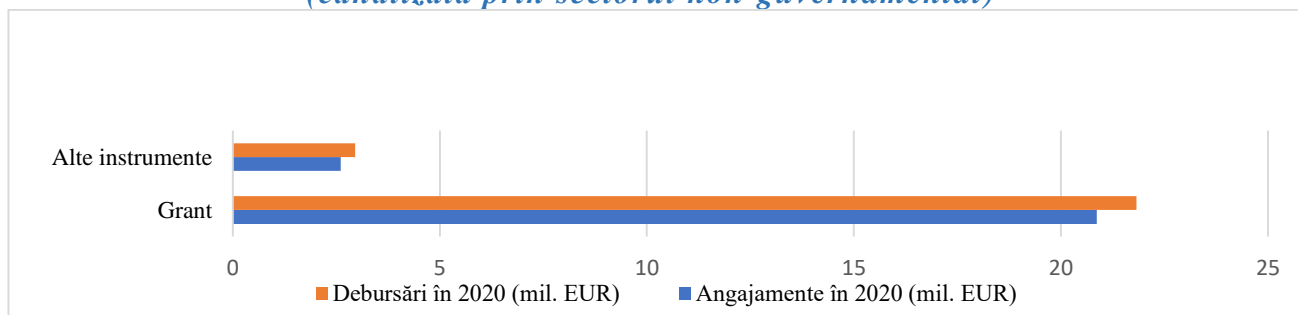
* - Nu includ instrumentele financiare negociate direct de către sectorul privat, în afara proiectelor/programelor negociate de Guvernul RM cu partenerii externi de dezvoltare.

Astfel, **BERD** a defalcat mijloace financiare în valoare de **66,5 mil. EUR** (angajamentele fiind de 107,6 mil EUR) aferente dezvoltării infrastructurii, industriei, comerțului și instituțiilor financiare, reprezentînd **65,8%** din valoarea totală debursată din împrumuturi.

De asemenea, **2,4 mil. EUR** din partea Republicii Cehia au fost valorificate întru implementarea a celor 7 proiecte de asistență tehnică în derulare în sectorul privat. Aceasta a fost urmată de către Regatul Unit al Marii Britanii cu o valoare de **1,8 mil. EUR** pentru alte 7 proiecte de suport tehnic extern.

(iii) **Sectorul non-guvernamental** a recepționat în 2020 doar cca 25 mil. EUR din partea partenerilor externi, ceea ce reprezintă jumătatea din volumul raportat aferent anului 2019, fapt explicabil prin focusarea masivă a donatorilor către sectorul public în contextul combaterii consecințelor COVID-19.

Diagrama 5. Structura asistenței externe pe instrumente de finanțare (canalizată prin sectorul non-guvernamental)

Sursa: date prezentate MF de către partenerii externi de dezvoltare.

Notă: Instrumentele de finanțare corespund definițiilor OECD.

Sub aspect valoric, pe parcursul anului 2020, **USAID** a debursat asistență externă în mărime de **3,2 mil. EUR** (sau echivalentul a 3,7 mil. USD sau cca 12,9% din valoarea totală debursată în sector). Totodată, conform datelor furnizate în cadrul exercițiului de raportare a asistenței externe, evidențiem prezența **CE** cu o valoare debursată de **1,3 mil. EUR**.

(iv) Într-o altă ordine de idei, în conformitate cu datele extrase din **cadru Platformei de gestionare a asistenței externe (AMP)**¹⁷, la situația din 31 decembrie 2020, pe teritoriul RM au fost în total înregistrate **2 333** proiecte de asistență externă. CE se evidențiază cu cele mai multe proiecte înregistrate în număr de 730 (valoarea totală fiind de 1 936,9 mil. EUR), urmată de către Agențiile ONU cu un număr de 163 (valoarea totală echivalentă cu 81,8 mil. EUR), Guvernul SUA cu 125 proiecte (valoarea totală echivalentă cu 242,6 mil. EUR), etc.

Totodată, conform angajamentelor curente înregistrate în AMP, Guvernul SUA se identifică drept donator de top, fiind urmat de către BM, CE, BDCE, BERD, etc.

¹⁷ informația din AMP este înregistrată/actualizată de către beneficiari/implementatori ai proiectelor și programelor de asistență externă.

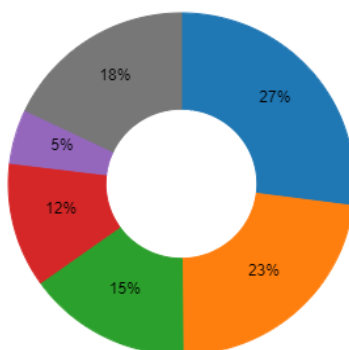

Diagrama 6. Structura angajamentelor curente, pe donatori/creditori

TOP GRUPARI DE FINANȚATORI

Angajamente curente: 81,5M EUR

● Statele Unite ale Americii ● Banca Mondială ● Uniunea Europeană ● Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei
● Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare ● Altele

Sursa: AMP

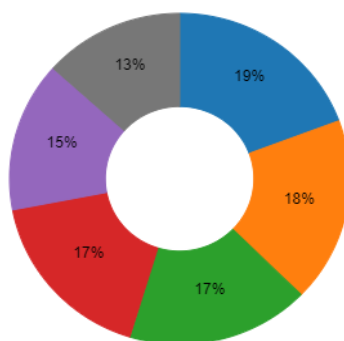
Concomitent, în perioada anului 2020, conform datelor generate din AMP, au fost debursate resurse de asistență externă în sumă de **579,8 mil. EUR**, lider fiind BM, urmată de către CE, BERD, BEI și alți donatori/creditori.

Diagrama 7. Structura debursărilor curente, pe donatori/creditori

TOP GRUPARI DE FINANȚATORI

Debursări curente: 579,8M EUR

● Banca Mondială ● Uniunea Europeană ● Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare ● Banca Europeană de Investiții
● Statele Unite ale Americii ● Altele

Sursa: AMP

Notă: Discrepanța dintre datele aferente angajamentelor și debursărilor raportate de către partenerii externi comparativ cu AMP denotă un grad de responsabilitate scăzut al beneficiarilor/implementatorilor care nu înregistrează corect sau nu actualizează regulat informația în cadrul platformei AMP, responsabilitate atribuită celor din urmă conform prevederilor *Hotărârii Guvernului nr.377 din 25.04.2018 cu privire la reglementarea cadrului instituțional și mecanismului de coordonare și management al asistenței externe*. Acest fapt afectează per general vizibilitatea și evidența asistenței externe acordate RM, reprezentând unul din motivele pentru care Ministerul

Finanțelor recurge anual la chestionarea partenerilor externi pentru a obține date veridice cu privire la volumul asistenței externe recepționate de Republica Moldova.

1.2. Asistența externă canalizată prin sistemul trezorerial național

În anul 2020, la Bugetul Public Național (BPN) au fost debursate granturi externe în sumă echivalentă a **649,7 mil. MDL** (cu cca 60% mai puțin față de anul 2019) destinate implementării proiectelor investiționale și susținerii bugetului de stat. Totuși, la capitolul intrări brute din împrumuturi externe (9 748,0 mil. MDL), sumele încasate în 2020 au depășit de peste 3 ori sumele împrumutate în anul 2019, asigurând finanțarea a cca 25,3% din cheltuielile BPN.

Tabel 1: Structura intrărilor în BPN în anii 2019-2020 (mil. MDL)

Indicator	Executat 2019	Executat 2020	Executat anul curent față de anul precedent	
			devieri (+,-)	în %
Granturi primite	1 602,6	649,7	-952,9	40,5
Granturi primite de la Guvernele altor state	39,1	8,5	-30,6	21,7
Granturi primite de la organizațiile internaționale	1 563,5	641,2	-922,3	41,0
Granturi primite, % BPN ¹⁸	2,7	0,9	-	-
Granturi primite, % BS ¹⁹	3,4	1,7	-	-
Granturi primite, % PIB ²⁰	0,8	0,3	-	-
Împrumuturi externe (intrări)	2 623,6	9 748,0	7 120,6	>200
Împrumuturi, % BPN	4,5	14,8	-	-
Împrumuturi, % BS	5,5	25,3	-	-
Împrumuturi, % PIB	1,3	4,7	-	-
Total intrări din granturi și împrumuturi externe la BPN	4 226,2	10 397,7		

Sursă: Raport privind executarea bugetului public național în anul 2020 la situația din 31 decembrie 2020

Concomitent, intrările din asistența externă reflectată în BPN, în anul 2020, au constituit **5%** din valoarea Produsului Intern Brut înregistrat, fiind în creștere cu 3 p.p. față de anul 2019, în mare parte datorită creditelor de urgență recepționate de la Fondul Monetar Internațional, dar și diminuarea valorii PIB-lui urmare a efectelor negative ale pandemiei COVID-19.

Volumul asistenței externe, reflectate prin BPN, în 2020 și raportate la numărul populației cu reședință obișnuită a constituit cca **4 015 MDL pe cap de locuitor**²¹.

¹⁸ Cheltuieli din BPN în 2020- 65 836,5 mil. MDL, iar pu 2019-59 045,3 mil.MDL (nu includ activele nefinanciare).

¹⁹ Cheltuieli din BS în 2020 - 38 500,5 mil. MDL, iar pu 2019 - 47 664,2 mil. MDL (nu includ activele nefinanciare).

²⁰ PIB în 2020 - 206,3 mlrd. MDL, PIB în 2019 - 210,1 mlrd MDL.

²¹ Numărul populației cu reședință obișnuită la 31.12.2020 a constituit 2 597,1 mii persoane (www.statistica.gov.md)

Totodată, nivelul de asistență externă raportat de partenerii externi de dezvoltare (692,6 mil. EUR) reprezintă cca **53,2%** din remitențele recepționate în 2020 și depășește de circa **2,6 ori** fluxul intrărilor investițiilor străine directe în anul 2020 (234,6 mil. EUR²²).

Astfel, este de menționat că, din cuantumul total al fluxurilor externe, în primul rând remitențele și în al doilea rând asistența externă a partenerilor externi de dezvoltare reprezintă factorii cheie în dezvoltarea socio-economică a RM, inclusiv prin contribuția semnificativă care o au în asigurarea sustenabilității bugetar-fiscale a țării.

Acordurile de grant și împrumut semnate în cursul anului 2020 sunt reflectate în Anexa 1 la prezentul Raport.

I.3. Asistența recepționată conform sectoarelor de intervenție

Un prim pas în realizarea dezideratului de eficientizare a procesului de coordonare și management al asistenței externe recepționate de către Republica Moldova la nivel național, ținând cont de complexitatea și caracterul universal al acesteia, este asigurarea coerenței, complementarității și sinergiei dintre instrumentele oferite de comunitatea donatorilor/creditorilor, necesitățile de dezvoltare ale țării și calendarul bugetar aprobat în conformitate cu prevederile **Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar fiscale nr.181 din 25 iulie 2014**.

Asistența externă sectorială recepționată de către Republica Moldova pe parcursul anului 2020 a fost aliniată la prioritățile sectoriale stabilite în cadrul documentelor naționale de planificare strategică precum: **Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2030”**, **Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă, și Stategiile/Programele naționale sectoriale**, dar a cunoscut o direcționare mai îngustă urmare a declanșării pandemiei COVID-19, astfel partenerii externi focusându-se pe acordarea suportului în sectorul sănătății, mediului de afaceri și sistemului educațional.

Simbioza dintre prioritățile strategice ce derivă din documentele de politici și acțiunile întreprinse pentru realizarea acestora de către organele centrale de specialitate ale administrației publice, în parteneriat cu comunitatea donatorilor/creditorilor (*în funcție de specificul individual de intervenție al fiecărui partener de dezvoltare*) a fost realizată prin desfășurarea a cca **644 proiecte de**

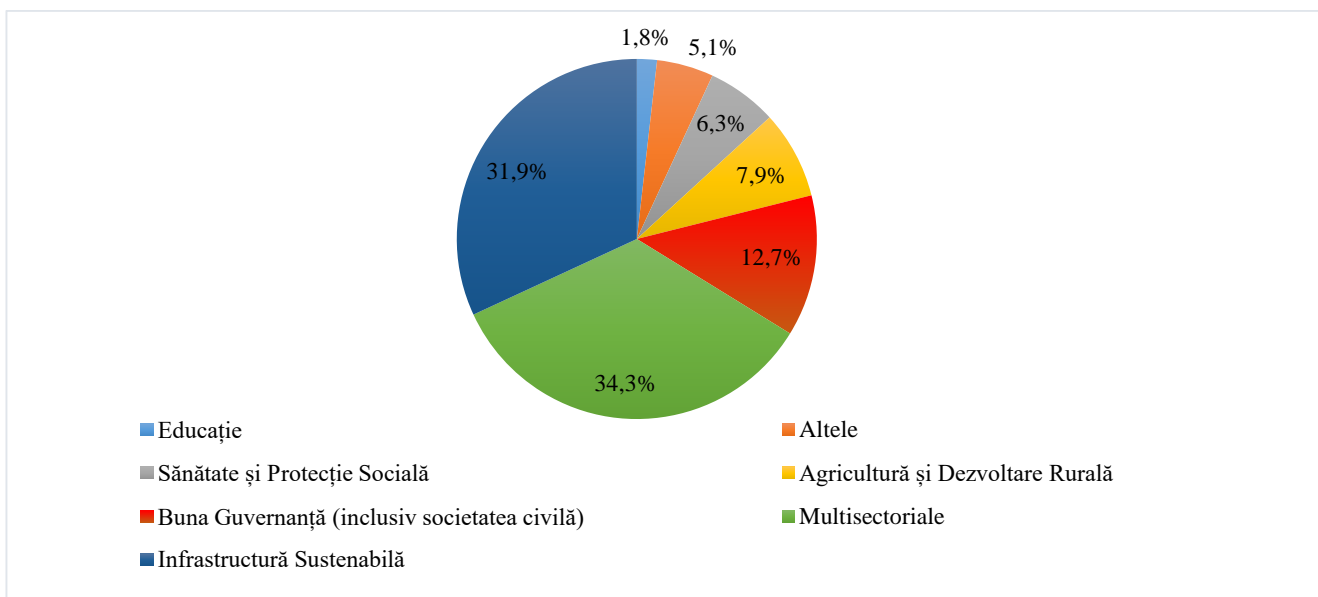
²² www.bnm.md

asistență externă ce vizează sectoare ale economiei naționale, precum: dezvoltarea infrastructurii sustenabile, agricultură și dezvoltare rurală, educație, sănătate și protecție socială, etc.

Eforturile întreprinse, în perioada de referință, de comun cu partenerii externi de dezvoltare au permis debursarea a circa **412,2 mil. EUR** (nu include asistența externă recepționată din partea Fondului Monetar Internațional și Asistența Macro-Financiară) menite să pună accent pe dezvoltarea economică durabilă și incluzivă, precum și atingerea obiectivelor stabilite în agenda de reformă.

Distribuția resurselor externe pe sectoare de intervenție se prezintă după cum urmează:

Diagrama 8. Structura intrărilor de asistență externă conform sectoarelor, 2020

Sursa: date prezentate MF de către partenerii externi de dezvoltare.

Notă: Luând în considerare modalitățile de implementare a unei ponderi semnificative a proiectelor de asistență externă sectorială prin management direct și indirect de către donatori (ceea ce înseamnă implementarea inclusiv prin agențiile oficiale de dezvoltare ale statelor membre UE și/sau agenții ale ONU și acorduri de cooperare/delegare cu alți parteneri multilaterali), codificarea sectorială distinctă, precum și intervențiile multisectoriale/intersectoriale, limitează posibilitatea cuantificării exacte a asistenței externe per sector specific de intervenție.

Lista instituțiilor naționale beneficiare de asistență externă în anul 2020 în funcție de numărul proiectelor de asistență tehnică și financiară în sectoarele coordonate și valoarea debursărilor realizate (conform datelor raportate de instituțiile naționale beneficiare) se regăsește în Anexa nr. 4.

II. PROGRAME DE SUPTOR BUGETAR ȘI ASISTENȚĂ MACRO-FINANCIARĂ

*ÎN 2020 RM A BENEFICIAT DE RESURSE PENTRU SUȚINEREA BUGETULUI
DE STAT ÎN VALOARE DE 6,5 MLRD. MDL (SAU 331,5 MIL. EUR)*

---

i. La 22 aprilie 2020, CE a anunțat un pachet de asistență macro-financiară (Omnibus) în valoare totală de 3 mlrd EUR pentru 10 țări din vecinătatea UE, inclusiv 100 mil. EUR pentru RM. Prin urmare, la 23 iulie 2020 a fost semnat ***Acordul de împrumut dintre Republica Moldova și UE privind Asistența Macro-financiară (Omnibus)*** în valoare de până la **100 mil. EUR (credit)**, în două tranșe egale. AMF (Omnibus) a complementat creditele de urgență oferite de FMI pentru a acoperi necesitățile de finanțare imediată ale bugetului, care să permită atenuarea consecințelor socio-economice negative ale pandemiei COVID-19. Debursarea primei tranșe de 50 mil. EUR (încasată la 25 noiembrie 2020) a fost necondiționată, în timp ce pentru debursarea tranșei 2 au fost propuse spre realizare 6 pre-condiții prevăzute de Memorandum, care vizează: (1) managementul finanțelor publice, îndeosebi, asigurarea unui proces transparent și eficient de achiziții publice în sănătate, (2) reforma Consiliului Suprem al Magistraturii, (3) sporirea eficienței Autorității Naționale de Integritate în ceea ce ține de declararea averilor și a conflictului de interese, (4) revizuirea Strategiei de recuperare a bunurilor infracționale rezultate din fraudă bancară, (5) îmbunătățirea cadrului de funcționare a afacerilor, prin adoptarea noului Cod Vamal și (6) îmbunătățirea măsurilor de contracarare a contrabandei cu țigări și produse alcoolice, inclusiv prin înăsprirea sancțiunilor. Astfel, debursarea tranșei 2 în anul 2021 va depinde de progresele înregistrate în implementarea prevederilor Memorandumului de Înțelegere și ale condiționalităților care au fost convenite între RM și UE.

ii. Unicul program de suport bugetar direct în derulare în anul 2020, finanțat de CE, a fost ***Programul „Suport pentru Reforma Poliției”*** în valoare totală de **51,0 mil. EUR** (asistență nerambursabilă). Scopul programului a constat în sprijinirea RM în asigurarea statului de drept, îmbunătățirea ordinii și securității publice, combaterea criminalității organizate și protecția drepturilor omului prin dezvoltarea unei forțe de poliție accesibile, responsabile, eficiente, transparente și profesionale. La data de 23.12.2020 a fost semnat ***Addendumul nr.2 la Acordul de finanțare dintre Guvernul Republicii Moldova și UE privind Programul de suport bugetar pentru Reforma Poliției în RM pentru anii 2017-2020***, ce prevede implementarea până în aprilie 2021, a ultimei tranșe fixe în valoare de **21,4 mil. EUR**²³, cu debursarea acesteia în cursul anului 2021.

---

²³ Ca urmare a aprobării Hotărârii Guvernului nr. 990 din 22.12.2020 și punerii în aplicare a Addendumului nr. 2 la Acordul de finanțare dintre Guvernul Republicii Moldova și UE privind Programul de suport bugetar pentru reforma poliției pentru anii 2017-2020, UE va oferi asistență financiară în anul 2021 organelor de aplicare a legii în lupta cu pandemia în valoare de 21,4 mil. EUR, bani rămași nevalorificați din tranșele anterioare, precum și prin transformarea ultimei tranșe variabile în una fixă. Astfel, MAI a aprobat un plan de acțiuni pentru un termen de 4 luni, prin care își propune realizarea unor activități bine stabilite în vederea prevenirii și combaterii infecției COVID-19 în societate. Condiția de debursare a asistenței derivă din asigurarea unui progres satisfăcător în ceea ce privește punerea în aplicare a Strategiei naționale de dezvoltare a Poliției 2016-2020 și un progres satisfăcător în

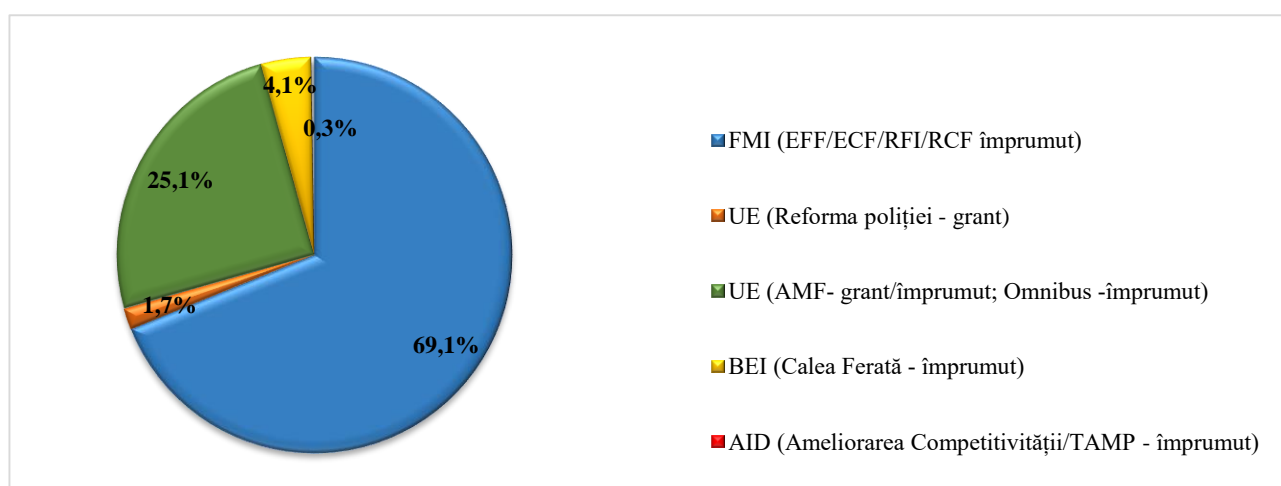
La data de 28.12.2020 au fost debursate **5 mil. EUR** din program²⁴ din contul tranșei variabile nr.3, ce a fost implementată în anul 2019. În 2020, suma totală debursată din program este de 26,6 mil.EUR.

iii. În martie 2020, programul cu FMI din 2016 susținut prin *Mecanismul extins de creditare (ECF)* și *Mecanismul de finanțare extinsă (EFF)*, în sumă totală de 129,4 mil DST (circa 183,1 mil. USD), s-a încheiat cu succes, fiind recunoscute reușitele Republicii Moldova în atingerea obiectivelor. Reformele cuprinzătoare au reabilitat sistemul bancar și au consolidat guvernarea sectorului financiar, consolidând stabilitatea macro-financiară. Urmare a evaluării progresului înregistrat în realizarea angajamentelor aferente programului, din facilitățile ECF și EFF au fost debursate cca **4 mil.USD** și, respectiv, **7 mil.EUR** (la 13 și 19 aprilie 2020).

Totodată, la 17 aprilie 2020, Comitetul executiv al FMI a aprobat debursarea în cadrul Mecanismului de creditare rapidă (*RCF*) a echivalentului de 57,5 mil. DST și o debursare în cadrul Instrumentului de finanțare rapidă (*RFI*) echivalentă cu 115 mil. DST pentru a acoperi necesitățile urgente ale RM, rezultate din pandemia COVID-19.²⁵ Astfel, urmare a evaluării progresului înregistrat în realizarea angajamentelor asumate, în aprilie 2020 din facilitățile RFI și RCF au fost debursate aprox. **156,7 mil. USD** și, respectiv **72,2 mil. EUR**.

Adițional, în iulie 2020, reprezentanții FMI și ai autorităților publice au ajuns la un acord la nivel de personal cu privire la programul de reformă economică care să fie sprijinit prin acorduri de trei ani de tip ECF și EFF. Accesul în cadrul acestui aranjament a fost propus a fi stabilit la **400 mil. DST** (aproximativ 558 mil. USD sau 232% din cota RM în FMI).²⁶

Diagrama 9. Intrările de suport bugetar în 2020

Sursa: MF

implementarea măsurilor COVID-19, relevante pentru subdiviziunile de aplicare a legii subordonate Ministerului Afacerilor Interne. Tranșa fixă de 21,4 mil. EUR va fi debursată, în cazul evaluării pozitive a implementării condițiilor generale, în trimestrul III 2021.

²⁵<https://www.imf.org/en/News/Articles/2020/04/18/pr20173-moldova-imf-executive-board-approves-emergency-assistance-to-address-covid-19>

²⁶<https://www.imf.org/en/News/Articles/2020/07/27/pr20270-moldova-imf-staff-concludes-consultations-with-moldova-on-a-new-economic-program>

În concluzie, în anul 2020 pentru susținerea bugetului de stat au fost debursate resurse externe în valoare de **6,5 mlrd. MDL** (echivalentul a 331,5 mil. EUR), dintre care doar 331,4 mil. MDL sub formă de grant (cca 5,12%).

Suma încasată la bugetul de stat în anul 2020 din programele de suport bugetar este de 2 ori mai redusă decât cea planificată la etapa de rectificare a bugetului (cca 13,2 mlrd. MDL), ceea ce indică un nivel scăzut de previzibilitate al suportului bugetar ce a avut impact asupra procesului de planificare și implicit executare bugetară.

Informația privind acordarea surselor externe pentru susținerea bugetului în anul 2020 se prezintă în Anexa nr.3. Acest tabel include și informația aferentă proiectelor de asistență externă ce conțin componenta de suport bugetar.

III. PROGRAMELE DE COOPERARE TRANSFRONTALIERĂ ȘI TRANSNAȚIONALĂ

*PROGRAMELE DE COOPERARE TRANSFRONTALIERĂ ȘI TRANSNAȚIONALĂ (PCTT),
INSTRUMENT UNIC AL UE, CONTRIBUIE LA FACILITAREA COOPERĂRII DINTRE
STATELE MEMBRE ALE UE ȘI ȚĂRILE PARTENERE*

Obiectivul final al cooperării transfrontaliere și transnaționale este promovarea dezvoltării teritoriale, economice și sociale armonioase prin abordări comune și focusarea pe sinergii financiare și de politici. În cadrul PCTT sunt promovate parteneriate echilibrate, în care țările membre ale UE și țările partenere sunt pe picior egal în luarea deciziilor și alocarea de fonduri. Totodată, valoarea PCTT constă în faptul că acestea, ținând cont de strategiile macro-regionale ale UE, răspund concomitent atât obiectivelor politicii de vecinătate cât și celor de coeziune ale UE. PCTT sunt finanțate din 3 fonduri: Instrumentul European de Vecinătate (ENI), Instrumentul de Pre-Aderare (IPA) și Fondul European de Dezvoltare Regională (ERDF). Resursele financiare din aceste fonduri sunt alocate sub formă de grant beneficiarilor din țările participante la programe, propunerile de proiecte ale cărora au fost selectate pentru finanțare și care sunt capabili să asigure un anumit procent de cofinanțare²⁷. Beneficiarii eligibili ai PCTT sunt autoritățile publice centrale și locale, Agențiile de Dezvoltare Regionale, asociațiile obștești, camerele de comerț și industrie, instituțiile publice.

În anul de raportare 2020, RM a participat activ în 3 PCTT finanțate din fondurile ENI 2014-2020²⁸: Programul Operațional Comun România-Moldova 2014-2020, Programul Operațional Comun Bazinului Mării Negre 2014-2020 și Programul Transnațional Dunărea 2014-2020. Ministerul Finanțelor, în calitate de Autoritate Națională de Management pentru PCTT, coordonează implementarea acestor programe pe teritoriul RM, în temeiul prevederilor *Hotărîrii Guvernului nr.567 din 19.07.2017 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la implementarea programelor de cooperare transfrontalieră și transnațională finanțate de Uniunea Europeană*.

În anul 2020, în cadrul acestor 3 programe, pe teritoriul RM au fost în proces de implementare un număr total de **106 de proiecte transfrontaliere și transnaționale**. În pofida faptului că beneficiarii din RM au depus eforturi conjugate în vederea atingerii obiectivelor trasate în cadrul proiectelor, criza COVID-19 a constituit principala provocare a anului 2020 în implementarea lor. Multe din proiectele finanțate în cadrul PCTT 2014-2020 au fost suspendate temporar, cu extinderea ulterioară a etapei de implementare. Mai multe detalii privind situația fiecărui PCTT la care RM este parte sunt prezentate în continuare.

---

²⁷ În dependență de program, rata de co-finanțare proprie a beneficiarului variază de la 8% la 15%.

²⁸ Implementarea proiectelor din cadrul PCTT 2014-2020 se preconizează a fi finalizată până la 31 decembrie 2023.

1. Programul Operațional Comun România-Moldova 2014-2020 (*transfrontalier*)

În anul 2020 erau în derulare 57 proiecte finanțate în cadrul Programului Operațional Comun România-Republica Moldova 2014-2020 în valoare totală de 54,8 mil. EUR. 31 din aceste proiecte au ca partener lider un beneficiar din RM, iar în total numărul beneficiarilor moldoveni se ridică la 68. Bugetul total pentru partenerii din RM este de 21,8 mil. EUR, dintre care 14,4 mil. EUR constituie contribuția UE în formă de grant.

Tabel 2: Informații generale referitoare la Programul Operațional Comun România-Moldova 2014-2020

Buget total	89,8 mil. EUR (81 mil. EUR din fondurile ENI); cofinanțare minimă: 10%.
Țări participante	România; Republica Moldova
Obiectivul strategic al programului	Să contribuie la evoluția către o regiune de prosperitate și bună vecinătate, realizată prin acțiuni de cooperare transfrontalieră în beneficiul statelor membre și non-membre ale UE care se învecinează.
Obiective tematice	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sprijin pentru educație, cercetare, dezvoltare tehnologică și inovare 2. Promovarea culturii locale și protejarea patrimoniului istoric 3. Îmbunătățirea accesibilității în regiuni, dezvoltarea transportului și a rețelelor și sistemelor comune de transport 4. Provocări comune în domeniul siguranței și securității
Tip de proiecte finanțate	<ol style="list-style-type: none"> (i) SOFT - componentă de infrastructură < 1 mil. EUR; (ii) HARD - componentă de infrastructură > 1 mil. EUR; (iii) LIP - proiecte mari de infrastructură, 70% max. contribuția UE.

Sursa: <https://ro-md.net>

În perioada de raportare, programul finanțează 53 proiecte SOFT iar valoarea totală a bugetului pentru partenerii din RM pentru acest tip de proiecte este de 6,3 mil. EUR. În cadrul proiectelor SOFT participă 61 de parteneri moldoveni dintre care 25 sunt parteneri lider. Alte 6 proiectele SOFT se aflau la etapa de contractare și urmează să inițieze procesul de implementare în 2021.

Programul a selectat spre finanțare și 20 de proiecte HARD cu o valoare totală de 38,0 mil. EUR, iar contractarea și inițierea implementării urmează să aibă loc în 2021.

Totodată, 4 proiecte mari de infrastructură (LIP), finanțate prin atribuire directă și inițiate în 2019, își continuă activitățile de implementare. Unul din aceste proiecte, „Infrastructura de comunicații” (COMINF), are ca partener lider Ministerul Afacerilor Interne din RM. În total, 7 parteneri din țara noastră sunt implicați în proiectele LIP.

Tabelul 3: Descrierea Proiectelor Mari de Infrastructură din cadrul Programului Operațional Comun România-Moldova 2014-2020

Denumirea proiectului	Buget Total (în mil. EUR)	Parteneri din RM (în mil. EUR)
„Infrastructura de comunicații” (COMINF)	7,9	4,2
Cooperare Regională pentru Prevenirea și Combaterea Criminalității Transfrontaliere România –Moldova” (THOR)	12,5	3,2
„Zona de cooperare transfrontalieră România - Moldova o zonă mai sigură prin îmbunătățirea infrastructurii de operare a Serviciului Mobil de Urgență, Reanimare și Descarcerare (SMURD)” (SMURD-2)	10	4,4

„Reabilitarea și modernizarea birourilor vamale de frontieră de pe granița România –Moldova (Albița-Leușeni, Sculeni-Sculeni și Giurgiulești-Giurgiulești)” (RMCO)	10	6,5
--	----	-----

Sursa: <https://ro-md.net>

2. Programul Operațional Comun Bazinului Mării Negre 2014-2020 (*transfrontalier*)

În cadrul Programului Operațional Comun Bazinului Mării Negre 2014-2020 în anul de raportare 2020 au fost în proces de implementare 26 de proiecte, respectiv toate proiectele pentru care s-au semnat contracte în urma celor 2 apeluri de propuneri de proiecte lansate în 2017 și 2018.

Tabel 4: Informații generale referitor la Programul Operațional Comun Bazinului Mării Negre 2014-2020

Buget total	49 mil. EUR (39 mil. EUR din fondurile ENI); cofinanțare minimă: 8%.
Țări participante	România, Bulgaria, Grecia, Turcia, Ucraina, Georgia, Armenia și Republica Moldova
Obiectivul strategic al programului	Îmbunătățirea nivelului de trai al oamenilor din regiunile Bazinului Mării Negre prin creștere economică sustenabilă și protecția în comun a mediului.
Obiective tematice	<ol style="list-style-type: none"> 1. Promovarea afacerilor și a antreprenorialului în Bazinul Mării Negre; 2. Promovarea unei politici de mediu coordonate și reducerea prin acțiuni comune a deșeurilor maritime în Bazinul Mării Negre
Tip de proiecte finanțate	<ol style="list-style-type: none"> (i) SOFT fără componente de infrastructură. (ii) SOFT cu componente de infrastructură de valoare mică

Sursa: <https://blacksea-cbc.net>

Astfel, din primul apel au fost în proces de implementare 11 proiecte cu parteneri din RM, dintre care în 2 proiecte partenerii din RM au rol de partener lider și în 9 proiecte - rol de partener. Valoarea totală a bugetului ENI pentru partenerii din RM în cadrul proiectelor din apelul 1 este de 1,9 mil. EUR.

Din cel de-al doilea apel de propuneri de proiecte erau în proces de implementare 15 proiecte cu 17 beneficiari moldoveni. Doar într-un singur proiect beneficiarul din RM are rol de partener lider, iar în 14 proiecte beneficiarii din RM au rol de partener. Valoarea totală a bugetului ENI pentru partenerii din RM în aceste 15 proiecte este de 2,2 mil. EUR, contribuție ne-rambursabilă a UE.

3. Programul Transnațional Dunărea 2014-2020 (*transnațional*)

Pe parcursul anului 2020, RM a întreprins mai multe acțiuni necesare pentru impulsionarea implementării proiectelor în cadrul Programului Transnațional Dunărea 2014-2020. Guvernul RM a îndeplinit toate condițiile pentru desemnarea Sistemului Național de Management și Control pentru Program și acest lucru a permis debursarea primelor tranșe ENI către partenerii de proiect din RM. Astfel, în iunie 2020, celor 4 parteneri moldoveni, ale căror rapoarte financiare au fost aprobate, le-a fost debursată suma de 153 mii EUR (contribuție ne-rambursabilă a UE). Acest fapt a stimulat atât implementarea proiectelor cât și comunicarea între partenerii de proiect.

Începând cu anul 2020, RM este reprezentată în Programului Transnațional Dunărea numai de 7 entități în 8 proiecte din apelul 2.

Tabelul 5: Informații generale referitor la Programul Transnațional Dunărea 2014-2020

Buget total	269 mil. EUR (5 mil. EUR din fondurile ENI rezervate pentru partenerii din Republica Moldova); cofinanțare minimă: 15%
Participanții	Republica Austria, Bulgaria, Republica Cehia, Ungaria, Romania, Slovenia, Croația, Republica Slovacia, Bosnia și Herțegovina, Muntenegru, Serbia, Republica Moldova, Republica Federală Germania, Ucraina
Obiectivul strategic al programului	Îmbunătățirea politicilor publice și a cooperării instituționale prin intermediul finanțării proiectelor implementate de un parteneriat transnațional extins.
Obiective tematice	<ol style="list-style-type: none"> 1. Inovare și responsabilitate socială în Regiunea Dunării 2. Responsabilitatea față de mediu și cultură în Regiunea Dunării 3. Conectivitatea în Regiunea Dunării 4. Asistență tehnică dedicată finanțării structurilor de management ale programului și activităților acestora
Tip de proiecte finanțate	(i) SOFT fără componente de infrastructură.

Sursa: <http://www.interreg-danube.eu>

În cel de-al treilea apel de propuneri de proiecte, a căror selecție s-a încheiat în iunie 2020, RM participă cu 17 parteneri în 15 proiecte transnaționale. Suma proiectelor din apelul 3 este de circa 1,3 mil. EUR, destinate beneficiarilor din RM. Implementarea proiectelor din apelul 3 a demarat în luna iulie 2020.

Programarea următoarei etape a Programelor de Cooperare Transfrontalieră și Transnațională 2021-2027

În contextul elaborării cadrului financiar multianual al UE (MFF 2021-2027) și politicilor europene pe perioada 2021-2027, actualmente, toate 3 PCTT menționate supra se află la etapa de programare a următoarei perioade de activitate - **Interreg NEXT**. În mare parte, există un grad înalt de continuitate între arhitectura PCTT 2014-2020 și cea a PCTT pentru perioada 2021-2027. O parte din modificările prevăzute vin ca răspuns la crearea unui nou instrument de acțiune externă, și anume Instrumentul de Vecinătate, Cooperare pentru Dezvoltare și Cooperare Internațională (NDICI) din contul căruia va fi finanțată și participarea RM în Interreg NEXT. În perioada următoare, PCTT sunt ancorate în cadrul Regulamentului pentru obiectivul de cooperare teritorială europeană (Interreg), asigurându-se o tranziție a programelor transfrontaliere de la inițiativa cooperării transfrontaliere din cadrul ENI (*ENI CBC*²⁹) spre inițiativa de vecinătate externă a Interreg (*Interreg NEXT*³⁰).

În anul 2020, PCTT 2021-2027 a parcurs, în procesul de programare, următoarele etape:

- desemnarea reprezentanților în toate trei Comitete Comune de Programare ale programelor;
- aprobarea etapelor și metodologiei de programare în cadrul fiecărui program;
- colectarea și transmiterea datelor statistice cuprinzătoare necesare pentru realizarea analizei teritoriale pentru toate programele;

²⁹ *Cross Border Cooperation of the European Neighbourhood Instrument.*

³⁰ *Interreg Neighbourhood External*

- confirmarea ariei geografice pentru fiecare program;
- organizarea consultărilor părților interesate la diferite etape de programare etc.

În urma unor consultări extinse, Programul Interreg NEXT Bazinul Mării Negre 2021-2027 și Programul Transnațional Dunărea 2021-2027 au elaborat, pentru ariile eligibile ale fiecărui program, Analiza Teritorială, în baza căreia se selectează Obiectivele de Politici și Obiectivele Specifice ale viitoarelor programe. Procesul de programare la toate cele trei PCTT se planifică a fi încheiat în anul 2022.

RM urmează să încheie Acorduri de finanțare pentru toate 3 programe Interreg NEXT pentru ca beneficiarii din RM să poată participa la apelurile de propuneri de proiecte ce vor fi lansate începând cu sfârșitul anului 2021.

IV. ASISTENȚA EXTERNĂ ÎN CONTEXTUL COVID-19

REPUBLICA MOLDOVA, ÎN 2020, A RECEPȚIONAT ASISTENȚĂ EXTERNĂ ÎN CONTEXTUL COVID-19 ÎN VALOARE DE 43,2 mil EUR

Pandemia COVID-19 a reprezentat cea mai mare provocare a anului 2020. COVID-19 însă este mai mult decât o criză de sănătate, având implicații fără precedent în plan socio-economic. Pandemia a debusolat fiecare țară afectată, având forța de a genera efecte devastatoare de ordin social, economic și politic, dezvăluind vulnerabilități multiple.

Primul caz de COVID-19 în RM a fost confirmat la 8 martie 2020, iar la 17 martie, urmare a declarațiilor Organizației Mondiale a Sănătății, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat *Hotărârea nr.55 privind declararea stării de urgență pe întreg teritoriul Republicii Moldova pe perioada 17 martie – 15 mai 2020*.

În astfel de circumstanțe, autoritățile naționale s-au angajat să identifice soluțiile adecvate situației, care au necesitat un efort financiar și administrativ ieșit din comun, precum și o coerență, sincronizare și sinergie a eforturilor tuturor actorilor implicați în dezideratul respectiv.

În contextul crizei epidemiologice, comunitatea donatorilor/creditorilor a participat activ și solidar în susținerea Guvernului Republicii Moldova privind măsurile de urgență în prevenirea și controlul răspândirii noului coronavirus. Prin urmare, întru dezvoltarea unui **răspuns multi-sectorial** incluziv la pandemie, comunitatea donatorilor/creditorilor a direcționat în anul 2020 asistență în cadrul proiectelor și programelor de dezvoltare în valoare estimativă de **43,2 mil. EUR**. (*nu include donațiile, ajutorul umanitar și alte acțiuni filantropice*).

Pentru a oferi Republicii Moldova suport imediat în lupta cu pandemia, partenerii externi au identificat măsuri de reprogramare a proiectelor de asistență oficială pentru dezvoltare în derulare prin care au intervenit cu acțiuni de procurare de echipamente de protecție, instruirii pentru personalul medical, consumabile destinate instituțiilor beneficiare care au luptat în prima linie cu pandemia sau alte acțiuni în sensul protecției sociale, susținerii mediului de afaceri și sistemului educațional.

Exemple elocvente în acest caz servesc: suportul UE din cadrul programului regional destinat Parteneriatului Estic, în valoare de *140 mil. EUR*, dintre care *30,0 mil. EUR* alocat prin intermediul Organizației Mondiale a Sănătății pentru asigurarea sistemelor medicale din cele 6 țări membre cu dispozitive medicale necesare, lansarea inițiativei „Echipa Europa” (Team Europe), suportul acordat de statele membre UE prin intermediul Mecanismului de Protecție Civilă al UE, asistența UE în valoarea de *87,0 mil. EUR*, formată din resursele proiectelor în derulare și a celor planificate, din diverse programe bilaterale și regionale, disponibilitatea Băncii Mondiale, Băncii de Dezvoltare a Consiliului Europei în oferirea finanțării flexibile și în timp util (*utilizând proceduri de aprobare simplificate*) țărilor membre, întru consolidarea de urgență a sistemului de sănătate publică și atenuarea impactului socio-economic al pandemiei, accesul Republicii Moldova în cadrul inițiativei globale COVAX (*dezvoltarea și asigurarea cu vaccinuri contra COVID-19*), crearea Fondului

fiduciar multi-partener SDG Moldova 2030³¹, administrat de ONU, lansarea proiectelor *tematice COVID-19 de către Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, Fondul Națiunilor Unite, Organizația Internațională pentru Migrație (OIM), Fondul Națiunilor Unite pentru Copii (UNICEF), UN Women, Regatul Suediei, Republica Slovacia, Confederația Elvețiană, Japonia, Republica Austria, Republica Cehia, Organizația Internațională pentru Migrație, Organizația Internațională a Muncii, etc.*

Comunitatea donatorilor/creditorilor a mobilizat resurse necesare întru susținerea Republicii Moldova în **estimarea impactului pandemiei** asupra aproape tuturor aspectelor vieții sociale și economice, printre care care pot fi reliefate:

1. *Evaluarea Impactului COVID-19 asupra economiei Republicii Moldova elaborat cu suportul Agenției de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ);*
2. *Evaluarea impactului social și economic al COVID-19 în Republica Moldova efectuat de PNUD-Moldova, împreună cu UNFPA și în colaborare cu agențiile ONU din Republica Moldova;*
3. *Evaluarea Impactului COVID-19 asupra economiei elaborată de Banca Mondială;*
4. *Învățămintul și situația COVID-19 în Republica Moldova elaborat de Grupul Operațional pentru Educație coordonat de ONU cu privire la situația COVID-19 (condus de UNICEF și cu participarea BM, UNFPA, PNUD, OHCHR, UN Women, ICNUR, UNODC, UNESCO, FAO și UN RCO);*
5. *Impactul pandemiei COVID-19 asupra drepturilor omului în Republica Moldova realizat de către Oficiul Înaltului Comisar ONU pentru Drepturile Omului;*
6. *Studiul de impact al pandemiei COVID-19 asupra sectoarelor economice și Matricea de politici realizat de Secretariatul Consiliului Economic pe lângă Prim-ministru, cu sprijinul Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare, Fondului Guvernului Marii Britanii pentru Buna Guvernare, Guvernului Suediei și Băncii Mondiale etc.*

Analiza minuțioasă a impactului Covid-19 a permis întocmirea **Planului de Răspuns și Redresare COVID-19**³² de către ONU Moldova în colaborare cu Guvernul Republicii Moldova. Acest fapt a permis prioritizarea, complementarizarea și asigurarea coerenței acțiunilor partenerilor externi de dezvoltare și autorităților naționale responsabile.

Respectivul Plan de redresare și răspuns, dar și portofoliul programelor care îl însoțește se bazează pe 5 piloni/fluxuri de acțiuni pentru protejarea nevoilor și drepturilor persoanelor care trăiesc sub efectele pandemiei, cu accent deosebit pe grupurile cele mai vulnerabile, marginalizate și persoanele expuse riscului. Valoarea asistenței externe atrase și/sau reprogramate per pilon de intervenție poate fi vizualizată [aici](#).

Scopul prioritar al planului de răspuns și redresare este de a ancora ferm răspunsul socio-economic la COVID-19 în cadrul planurilor naționale de răspuns la COVID-19 și a planurilor de dezvoltare pe termen lung, oferind soluții de politici integrate, ce vor genera rezultate targetate sustenabile.

---

³¹ Acesta reprezintă un instrument de finanțare combinat, destinat acțiunilor legate de COVID-19, care oferă posibilitatea tuturor partenerilor de dezvoltare să contribuie cu fonduri într-un mecanism comun.

³² https://moldova.un.org/sites/default/files/2020-10/Moldova%20Covid-19%20RO%20OCT_FINAL.pdf

V. PROVOCĂRI ÎN IMPLEMENTAREA ASISTENȚEI EXTERNE

ÎN 2020, CA ȘI ÎN ANII PRECEDENȚI, PERSISTĂ O SERIE DE PROVOCĂRI AFERENTE IMPLEMENTĂRII PROIECTELOR DE ASISTENȚĂ EXTERNĂ

În cadrul procesului de coordonare, îndeosebi la etapa de programare, Guvernul asigură, în mod coordonat și coerent, concordanța dintre asistența externă, prioritățile sectoriale stabilite și calendarul bugetar aprobat în conformitate cu prevederile *Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar fiscale nr. 181 din 25.07.2014*. Provocările în implementarea asistenței externe pe parcursul anului 2020 au fost generate, în principal, de situația pandemică.

Cu toate acestea, în contextul executării bugetului de stat în anul 2020, se atestă un nivel redus de valorificare a resurselor externe, printre principalele cauze fiind: neîndeplinirea în termen a condițiilor de debursare prevăzute în contractele de împrumut/grant, procesul îndelungat de executare a activităților în cadrul proiectelor, inclusiv a unor lucrări de infrastructură, restructurarea unor proiecte/programe, tergiversarea și desfășurarea repetată a procedurilor de achiziții publice, tergiversarea adoptării actelor normative de rigoare, capacități modeste de management a proiectelor în unele sectoare, precum și stagnarea unor procese de implementare a activităților din cauza efectelor provocate de pandemia COVID-19.

În ceea ce privește **problemele identificate de către coordonatorii sectoriali în procesul de implementare a proiectelor** de asistență externă, evidențiem următoarele:

- constrângeri instituționale din cauza pandemiei COVID-19 aferente activităților proiectelor;
- restricții de mobilitate din cauza COVID-19;
- programare inefficientă (ex. obiective nerealiste), lipsa corelării între activități, obiective și rezultate;
- evaluarea necorespunzătoare a necesităților la etapa de elaborare a proiectului/programului;
- activitățile proiectului orientate insuficient spre necesitățile beneficiarilor;
- lipsa experienței instituțiilor publice în implementarea proiectelor de asistență externă, în special pe partea gestiunii financiare, lipsa capacității de evaluare a studiilor de fezabilitate;
- coordonarea insuficientă a activităților realizate de partenerii externi de dezvoltare în același domeniu/sector;
- dialog de politici slab și necoordonat în cadrul consiliilor sectoriale;
- cicluri de programare diverse ale partenerilor externi de dezvoltare comparative cu calendarul național al RM;

- neactualizarea de către beneficiari/implementatori a informației aferente proiectelor de asistență externă pe platforma AMP³³;
- prezența partenerilor externi de dezvoltare în anumite sectoare, alte sectoare fiind cu o prezență mai redusă;
- nivel semnificativ de fragmentare al proiectelor (în speță asistența tehnică);
- utilizarea limitată de către partenerii externi a sistemelor naționale.

---

³³ La moment AMP, se află în proces de îmbunătățire din punct de vedere tehnic inclusiv migrare la o nouă versiune, de către experții contractați în cadrul proiectului de AT "Support the Moldovan Government in identifying and preparing projects linked to the implementation of the Association Agreement" finanțat de către UE.

ANEXE

Anexa nr.1

Tabel.6. Informație privind acordurile de granturi și împrumuturi externe semnate în anul 2020

Partener extern de dezvoltare	Acord de grant/împrumut semnat	Valoarea conform Acordului
Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare	Memorandumul de Înțelegere între Cancelaria de Stat a RM și Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare privind prima fază a proiectului „Mă implic-proiect de implicare civică în guvernarea locală”	5,9 mil. CHF (grant)
	Memorandumul de Înțelegere între Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale și Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare cu privire la proiectul „Progresul cu privire la acoperirea universală cu servicii de sănătate în Moldova” faza 1	4,6 mil. CHF (grant)
	Memorandumul de Înțelegere între Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova (MSMPS) și Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare cu privire la faza II a implementării proiectului „Reducerea poverii bolilor netransmisibile”	6,25 mil. CHF (grant)
	Memorandum de Înțelegere între Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare și Ministerul Economiei și Infrastructurii al Republicii Moldova cu privire la prima fază a Proiectului „Republica Moldova: Crearea oportunităților de muncă prin sisteme îmbunătățite de piață”	4,6 mil. CHF (grant)
	Memorandumul de Înțelegere între Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Centrul Național de Transfuzie a Sângelui din RM și Crucea Roșie din Elveția privind proiectul „Siguranța sanguină în RM 2020-2022” – etapa a 3-a de consolidare	459 000 CHF (grant)
Uniunea Europeană	Acordul de împrumut și Memorandumul de Înțelegere dintre Republica Moldova și UE privind asistența macrofinanciară pentru Republica Moldova semnate la Chișinău la 21 iulie 2020 și la Bruxelles la 23 iulie 2020	100 mil. EUR (credit)
	Addendumul nr.2 la Acordul de finanțare dintre Guvernul Republicii Moldova și UE privind Programul de suport bugetar pentru reforma poliției în Republica Moldova pentru anii 2017-2020, semnat la 14 decembrie 2016	21,4 mil. EUR (suport bugetar/grant)
	Acordul de finanțare dintre Guvernul Republicii Moldova și Comisia Europeană privind realizarea proiectului „UE4Moldova: Facilitatea de sprijin a răspunsului sistemului de sănătate la situația de urgență COVID și realizarea reformelor conform Acordului de Asociere”	9,0 mil. EUR (grant)
	Amendamentul nr.1 la Acordul de finanțare dintre Guvernul Republicii Moldova și UE privind dezvoltarea zonelor rurale în Republica Moldova, semnat la Chișinău la 21 iulie 2017	restructurare
Guvernul Japoniei	Acordul de împrumut între Guvernul Republicii Moldova și Agenția Japoneză pentru Cooperare Internațională pentru realizarea proiectului „Modernizarea mașinilor și a echipamentelor agricole”	19 mil. USD (credit)
	Acordul de Grant între Guvernul Republicii Moldova și Agenția Japoneză pentru Cooperare Internațională pentru realizarea proiectului „Îmbunătățirea echipamentului de digitalizare al Bibliotecii Naționale”	0,4 mil. USD (grant)
	Acordul de grant, întocmit prin schimb de note, dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Japoniei privind furnizarea de echipament medical în cadrul Programului de dezvoltare economică și social	1,0 mil. USD (grant)
Republica Federală Germania	Înțelegerea, prin schimb de note, dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Federale Germania privind cooperarea financiară	10,0 mil. EUR (grant)
Banca Mondială	Acordul de finanțare dintre Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare privind implementarea Proiectului de Răspuns de Urgență la COVID-19	52,9 mil. EUR (credit)
	Acordul de grant privind finanțarea adițională la Acordul de finanțare dintre Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare (IDA) în vederea realizării proiectului de răspuns de urgență la COVID-19	2,96 mil. EUR (grant)
	Acordul de împrumut (a treia finanțare adițională) dintre Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare în vederea realizării Proiectului „Agricultura Competitivă MAC-P”	13,5 mil. EUR (credit)
	Acordul de împrumut între Republica Moldova și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare privind al doilea Proiect de îmbunătățire a eficienței sistemului de alimentare centralizată cu energie termică	92,0 mil. EUR (echivalentul al 100 mil. USD (credit)

	Amendamentul nr.2 la Acordul de finanțare dintre Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare și Amendamentul nr.2 la Acordul de împrumut dintre Republica Moldova și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare în vederea realizării Proiectului de modernizare a administrării fiscale (TAMP), semnate la 13.11.2020	restructurare
	Acordul de cooperare dintre Republica Moldova și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare/Asociația Internațională pentru Dezvoltare pentru pregătirea proiectului „Securitatea aprovizionării cu apă și sanitație în Moldova	0, 447 USD (grant)
	Amendamentul nr.2 la Acordul de finanțare dintre Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare (IDA) în vederea realizării proiectului „Agricultura competitivă (MAC-P)”	restructurare
	Acordul de finanțare dintre Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare (IDA) în vederea realizării proiectului „Învățământul Superior în Moldova”	35,7 mil. EUR (credit)
	Amendamentul, semnat la 18 iunie 2020, la Acordul de finanțare dintre Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare în vederea realizării Proiectului „Îmbunătățirea drumurilor locale”, semnat la Chișinău la 28 aprilie 2016.	restructurare (modificarea obiectivului proiectului)
Fondul Internațional pentru Dezvoltarea Agricolă	Acordul de Finanțare dintre Republica Moldova și Fondul Internațional pentru Dezvoltarea Agricolă în vederea realizării Proiectului “Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale (IFAD VIII)”	26,0 mil. USD (credit și grant)
Fondul pentru Alimentație și Agricultură	Acordul dintre Guvernul Republicii Moldova și Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură (FAO) în vederea implementării Proiectului „Crearea unui mediu de politici favorabil pentru managementul integrat al resurselor naturale și implementarea unei abordări integrate pentru atingerea neutralității degradării solurilor în Moldova” (GCP/MOL/006/GFF)	1,6 mil. USD (grant)
	Acordul dintre Guvernul Republicii Moldova și Organizația pentru Alimentație și Agricultură a Națiunilor Unite (FAO) în vederea implementării Proiectului „Integrarea adaptării în procesele de planificare pentru a reduce vulnerabilitatea la schimbările climatice la nivel local și central în Sectorul agricol al R. Moldova” (GCP/MOL/007/GCR)	0,68 USD (grant)
Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei	Acordul-cadru de împrumut dintre Republica Moldova și Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei pentru realizarea proiectului „Răspuns de Urgență la COVID-19 și Suport pentru Întreprinderile Micro, Mici și Mijlocii”	70,0 mil. EUR (credit)
	Amendamentul nr.1 la Acordul-cadru de împrumut dintre Republica Moldova și Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei pentru realizarea Proiectului de construcție a penitenciarului din Chișinău.	restructurare (finanțare adițională 10 mil EUR)
Federația Rusă	Acordul dintre Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova și Ministerul Finanțelor al Federației Ruse privind acordarea asistenței financiare nerambursabile Guvernului Republicii Moldova	59,7 mil. MDL (grant)
Banca Europeană de Investiții	Amendamentul nr. 3, semnat la 5 noiembrie 2020, la Contractul de finanțare dintre Republica Moldova și Banca Europeană de Investiții pentru realizarea Proiectului de reabilitare a drumurilor din Republica Moldova, semnat la 23 noiembrie 2010	extindere
	Amendamentul nr. 2, semnat la 8 decembrie 2020, la Contractul de finanțare dintre Republica Moldova și Banca Europeană de Investiții pentru realizarea lucrărilor de construcție și reabilitare a drumurilor în Republica Moldova, semnat la 25 iunie 2013.	extindere

Tabel 7. Asistența externă acordată de către partenerii externi de dezvoltare

Partener extern de dezvoltare	Angajamente 2020 (mil.)	Debursări 2020 (mil.)	Valuta	Angajamente 2020 (mil.EUR)	Debursări 2020 (mil.EUR)	Din care COVID 19 (debursări, mil. EUR)	Rata medie anuală de schimb (BNM)
FMI	200,42	200,42	EUR	200,4	200,4	-	19,7
UE	125,0	140,0	EUR	125,0	140,0	14,8	19,7
BERD	133,1	120,6	EUR	133,1	120,6	-	19,7
BEI	20,0	85,1	EUR	20,0	85,1	-	19,7
BM	132,17	64,00	USD	115,9	56,1	13,8	17,3
USAID	22,3	18,9	USD	19,6	16,5	-	17,3
BDCE	-	18,00	EUR	-	18,0	10,0	19,7
Regatul Unit al Marii Britanii	2,39	1,99	GBP	2,7	2,3	-	22,2
Regatul Suediei	118,97	118,97	SEK	11,3	11,3	-	1,9
Confederația Elvețiană	12,40	12,40	CHF	11,5	11,5	1,2	18,5
Republica Federală Germania	8,70	4,82	EUR	8,7	4,8	0,25	19,7
Republica Austria*	0,13	0,13	EUR	0,1	0,1	-	19,6
Republica Cehia	118,90	105,47	CZK	4,5	4,0	0,01	0,7
Republica Slovacia	0,69	0,66	EUR	0,7	0,6	0,06	19,7
Lituania	0,11	0,11	EUR	0,1	0,1	0,003	19,7
Principatul Liechtenstein	-	1,42	EUR	-	1,4	-	19,7
Japonia	19,18	0,13	USD	16,5	0,1	-	17,3
PNUD	0,36	2,51	USD	0,3	2,1	-	17,3
Finlanda	0,29	0,09	EUR	0,3	0,1	-	19,7
UNFPA	2,39	2,39	USD	2,1	2,1	0,3	17,3
OIM	2,82	2,82	USD	2,5	2,5	0,2	17,3
UNIDO	0,08	0,08	USD	0,1	0,1	-	17,3
UNWOMEN	3,78	3,47	USD	3,3	3,0	0,7	17,3
UNICEF	2,35	3,48	USD	2,1	3,0	1,9	17,3
FIDA	10,44	6,88	USD	9,2	6,0	-	17,3
FAO	0,40	0,40	USD	0,3	0,3	-	17,3
China	29,00	-	RMB	3,8	-	-	2,5
TOTAL				694,3	692,6	43,2	

Sursa: chestionarele prezentate de către partenerii externi de dezvoltare

Notă: Republica Austria – sunt incluse doar datele Agenției pentru Educație și Internaționalizare a Austriei

Tabel 8. Informația privind acordarea surselor externe (împrumuturi/granturi) pentru susținerea bugetului de stat în anul 2020

Donator	Buget aprobat valuta			Buget rectificat valuta			Încasat valuta			Data încasării	notă
	mii USD	mii EURO	mii lei	mii USD	mii EURO	mii lei	EURO	USD	echivalent, lei		
FMI (împrumut)	12 039,00		222 360,33	11 826,86		208 574,50	6 997 316,47		137 609 225,70	13.03.2020	împrumut tip EFF
IDA (modernizarea admin.fiscale TAMP) (împrumut)	798,44		14 747,19	798,44		15 106,48		3 968 509,20	70 965 278,37	19.03.2020	împrumut tip ECF
TOTAL TRIMESTRUL I	12 837,44	0,0	237 107,52	12 625,30		223 680,98	6 997 316,47	4 766 955,10	222 982 140,96		
FMI (împrumut)				233 910,00		4 425 577,20		79 032 102,02	1 451 503 585,70	27.04.2020	împrumut tip RFI
								77 669 479,57	1 426 477 661,78	27.04.2020	împrumut tip RFI
Guvernul Rusiei (împrumut)			0,0		200 000,00	4 160 000,0	72 146 179,45		1 428 855 084,01	27.04.2020	împrumut tip RCF
TOTAL TRIMESTRUL II	0,0	0,00	0,00	233 910,00	200 000,00	8 585 577,20	72 146 179,45	156 701 581,59	4 306 836 331,49		
IDA (Reforma în Sănătate) (împrumut)	10 814,65		199 746,59	10 660,00		201 687,20					
Comisia Europeană (asistență macrofinanciară) (împrumut)		20 000,0	450 600,00		20 000,0	416 000,0	20 000 000,00		390 630 000,00	16.07.2020	împrumut
Comisia Europeană (asistență macrofinanciar) (grant)		20 000,0	450 600,00		10 000,0	208 000,0	10 064 360,00		196 737 047,34	04.08.2020	grant
BEI (Calea Ferată) (împrumut)		18 437,5	415 459,56		22 161,40	460 957,12	13 547 518,63		267 134 036,60	03.09.2020	împrumut
IDA (Ameliorarea Competitivității) (împrumut)				113,67		2 150,64		113 675,81	1 897 112,86	24.09.2020	împrumut
TOTAL TRIMESTRUL III	10 814,65	58 437,5	1 516 406,15	10 773,67	52 161,40	1 288 794,96	43 611 878,63	113 675,81	856 398 196,80		
IDA (modernizarea admin.fiscale TAMP) (împrumut)	1 991,50		36 783,01	17 061,56		322 804,72					
BIRD (DPO) (împrumut)	50 000,00		923 500,00	50 000,00		946 000,00					
IDA (Ameliorarea Competitivității) (împrumut)	880,00		16 253,60	981,30		18 566,20					
BEI (Calea Ferată) (împrumut)						0,00					
Comisia Europeană (reforma în dom.finanțelor publice) (grant)		10 000,00	225 300,00			0,0					
Comisia Europeană (reforma poliției) (grant)		13 000,00	292 890,00		13 000,00	270 400,00	5 000 000,00		105 573 500,00	21.12.2020	grant
IDA (Asistența socială, Ocrotirea Sănătății) (împrumut)				24 000,00		454 080,00					
Comisia Europeană (asistența macrofinanciară OMNIBUS) împrumut					50 000,0	1 040 000,00	51 620 900,00		1 054 000 698,29	25.11.2020	împrumut
							-1 620 900,00		-33 095 698,29	15.12.2020	împrumut (nota de transfer)
							1 620 900,00		33 095 698,29		grant (nota de transfer)
TOTAL TRIMESTRUL IV	52 871,50	23 000,00	1 494 726,61	92 042,86	63 000,00	3 051 850,91	56 620 900,00	0,00	1 159 574 198,29		
TOTAL GENERAL	76 523,59	81 437,50	3 248 240,27	349 351,83	315 161,40	13 149 904,05	179 376 274,55	161 582 212,50	6 545 790 867,54		
	USD	18,47	împrumut	2 279 450,27	18,92	împrumut	12 671 504,05	împrumut	6 210 384 621,91		
	EURO	22,53	grant	968 790,00	20,8	grant	478 400,00	grant	335 406 245,63		

Sursă: MF

Tabel 9. Lista instituțiilor beneficiare de asistență externă, anul 2020

Beneficiar		Nr. Proiecte de asistență financiară	Valoarea asistenței financiare, mil. EUR	Suma debursată anul 2020, mil. EUR	Suma debursată cumulativ, mil. EUR	Nr. Proiecte de asistență tehnică	Valoarea asistenței tehnice externe, mil. EUR
Cancelaria de Stat		1	17,4	2,2	4,1	12	48,8
Total:		1	17,4	2,2	4,1	12	48,8
Ministerul Apărării		2	1,0	0,1	1,02	9	5,4
Total:		2	1,0	0,1	1,02	9	5,4
Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului	Agricultura	6	256,3	26,4	98,4	11	31,7
	Protecția mediului	0	0,0	0,0	0,0	13	6,2
	Gospodăria comunală de locuințe	8	43,2	2,8	3,4	8	5,6
	Servicii economice generale	5	0,15	0,04	0,04	0	0,0
	Energetică	8	11,9	1,70	3,07	1	6,7
Total:		27	311,6	31,0	104,9	33	50,2
Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene		0	0,00	0,00	0,0	1	4,9
Total:		0	0,00	0,00	0,0	1	4,9
Ministerul Afacerilor Interne		21	75,1	7,5	29,6	22	13,0
Total:		21	75,1	7,5	29,6	22	13,0
Ministerul Economiei și Infrastructurii	Servicii generale economice și comerciale	15	64,9	7,8	50,4	4	11,9
	Dezvoltarea sectorului energetic	6	340,9	9,9	71,5	4	1,8
	Dezvoltarea transporturilor	7	607,1	79,6	293,3	7	2,0
	Dezvoltarea sistemelor de telecomunicații	0	0,0	0,0	0,0	6	0,7
	Edificarea societății informaționale	0	0,0	0,0	0,0	1	1,5
	Dezvoltarea reglementărilor tehnice naționale	0	0,0	0,0	0,0	1	3,7
Total:		28	1012,8	97,3	415,2	23	21,6

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	Educația	13	85,0	8,8	38,4	54	25,3
	Știința și inovare	27	4,2	1,0	3,0	0	0,0
Total:		40	89,2	9,8	41,4	54	25,3
Ministerul Finanțelor		3	90,7	11,0	12,1	17	60,3
Total:		3	90,7	11,0	12,1	17	60,3
Ministerul Justiției	Justiție	0	0,0	0,0	0,0	2	7,0
	Penitenciare	1	49,0	0,0	0,7	6	7,3
Total:		1	49,0	0,0	0,7	8	14,3
Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	Protecția Socială	0	0,0	0,0	0,0	10	10,8
	Sănătate	12	112,2	31,0	51,4	6	11,9
Total:		12	112,2	31,02	51,4	16	22,6
AGEPI		1	0,0	0,0	0,0	0	0,0
Total:		1	0,0	0,0	0,0	0	0,0
Banca Națională a Moldovei		0	0,0	0,0	0,0	3	2,0
Total:		0	0,0	0,0	0,0	3	2,0
Biroul Național de Statistică		0	0,0	0,0	0,0	8	10,4
Total:		0	0,0	0,0	0,0	8	10,4
Comisia Electorală Centrală		2	0,9	0,5	0,5	0	0,0
Total:		2	0,9	0,5	0,5	0	0
Consiliul Concurenței		0	0,0	0,0	0,0	2	0,1
Total:		0	0,0	0,0	0,0	2	0,1
CNA		0	0,0	0,0	0,0	6	19,6
Total:		0	0,0	0,0	0,0	6	19,6
Total General :		138	1760,0	190,3	660,9	214	298,7

Sursa: chestionarele recepționate din partea coordonatorilor sectoriali ai asistenței externe